

UCHWAŁA NR 355/XLVII/2023
RADY GMINY TRZEBIELINO

z dnia 26 kwietnia 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Trzebielino na lata 2023 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023r. poz. 40) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.) po uzyskaniu pozytywnej opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

Rada Gminy Trzebielino
uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się gminny program opieki nad zabytkami Gminy Trzebielino na lata 2023 - 2026 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Trzebielino.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady

Jerzy Tarnowski

Załącznik do uchwały Nr 355/XLVII/2023
Rady Gminy Trzebielino
z dnia 26 kwietnia 2023 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY TRZEBIELINO NA LATA 2023-2026

LISTOPAD 2022

1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	5
4.1. <i>Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami</i>	6
4.1.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2019-2022	6
4.1.4. Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR). Założenia – dokument Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju	8
4.1.5. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)	8
4.1.6. Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, „Ochrona zabytków archeologicznych”.	9
4.1.7. Inne rządowe dokumenty strategiczne dotyczące problematyki ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:	9
4.2. <i>Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu</i>	9
4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 i Regionalny Program Strategiczny	9
4.2.2. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2021-2024	12
4.2.3. Program opieki nad zabytkami powiatu bytowskiego	12
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	13
5.1. <i>Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)</i>	13
5.1.1. Strategia Rozwoju Gminy Trzebielino na lata 2016-2025	13
5.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzebielino	15
5.1.3. Plany Odnowy Miejscowości	15
5.1.4. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	16
5.1.5. Plany związane ze sprawami obronnymi kraju, obroną cywilną i p.pożarową	17
5.2. <i>Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy</i>	18
5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy Trzebielino	18
5.2.2. Krajobraz kulturowy	18
5.2.3. Zabytki nieruchome	19
5.2.4. Zabytki ruchome	23
5.2.5. Zabytki archeologiczne	23
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	32
5.3. <i>Zabytki objęte prawnymi formami ochrony</i>	32
5.4. <i>Zabytki w gminnej ewidencji zabytków</i>	33
5.5. <i>Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy</i>	36
5.5.1. Kościoły	36
5.5.2. Dwory i pałace	39
5.5.3. Zespoły i zabudowania folwarczne, spichlerze i młyny, budynki produkcyjne	42
5.5.4. Stacje i zabudowania kolejowe	45
	2

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	46
7. Założenia programowe	48
7.1. <i>Priorytety programu opieki</i>	48
7.2. <i>Kierunki działań i zadania programu opieki</i>	49
7.3. <i>Zadania programu opieki</i>	52
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	53
8.1. <i>Instrumenty prawne</i>	53
8.2. <i>Instrumenty koordynacji</i>	53
8.3. <i>Instrumenty finansowe</i>	54
8.4. <i>Instrumenty społeczne</i>	54
8.5. <i>Instrumenty kontrolne</i>	54
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	55
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	55
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków	56

1. WSTĘP

Przedmiotem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Trzebielino jest problematyka ochrony jej dziedzictwa kulturowego. Niniejsze opracowanie ma na celu określenie głównych zadań i kierunków działań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami i sporządzone jest zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2022.840 t.j.) oraz z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Gminny program opieki nad zabytkami sporządzany jest przez Wójta, a następnie po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przyjęty przez Radę Gminy Trzebielino. Program ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego. Sporządza się go na okres 4 lat, natomiast co 2 lata Wójt przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z wykonania programu.

Gminny program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami. Określa sposób ich realizacji, poprzez stosowne działania organizacyjne i finansowe oraz upowszechniające wiedzę o zabytkach. Gminny program opieki nad zabytkami ma również pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Gminy. Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami, między innymi poprzez działania edukacyjne, ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację jednostki z tzw. małą ojczyzną.

Ileokroć w niniejszym programie jest mowa o :

- a) programie – rozumie się przez to „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Trzebielino na lata 2023- 2026”
- b) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2022.840 t.j.)
- c) konserwatorze zabytków- rozumie się przez to Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku
- d) Gminie- rozumie się przez to Gminę Trzebielino
- e) rejestrze zabytków- rozumie się przez to rejestr zabytków prowadzony przez Konserwatora Zabytków w Gdańsku

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną dla opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2022.840t.j), która zobowiązuje samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne do sporządzania na okres czterech lat programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z Art. 87 ust. 2 ww. ustawy celami opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami są w szczególności:

- 1) uchylony
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Wszelkie zabytki znajdujące się na terenie państwa polskiego zostały na mocy Konstytucji RP objęte ochroną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 86 Konstytucji RP).

Wykonanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów (Ustawa o samorządzie gminnym – Dz.U.2022.559 t.j.). Zgodnie z brzmieniem art. 7 ust. 1 pkt. 9 tej ustawy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m.in. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2022.840 t.j.)

Inne uregulowania prawne dotyczące opieki nad zabytkami w obowiązujących ustawach:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2022.503 t.j.),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U.2021.2351 t.j.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2021.1973 t.j.)
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2022.916 t.j..)
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2021.1899 t.j.)
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U.2020.194 t.j.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U.2022.1327 t.j.),
- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U.2022.385 t.j.),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U.2019.1479 t.j.),
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U.2020.164 t.j.)
- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2021.485 t.j.)

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Zadania strategiczne związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami na poziomie ponadlokalnym, obejmujące swym zasięgiem obszar gminy definiują:

- 1) Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022;
- 2) Narodowa Strategia Rozwoju Kultury wraz z Uzupełnieniem na lata 2004-2020;
- 3) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- 4) Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia.
- 5) Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Trzebielino na lata 2023 - 2026 wpisuje się z priorytetami, kierunkami i zadaniami w poniżej przedstawione dokumenty strategiczne.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

4.1.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2019-2022

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 przyjęty został w dniu 13 sierpnia 2019 r. przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 82. Program realizuje jako podmiot wiodący Narodowy Instytut Dziedzictwa. Program realizują ponadto: wojewódzcy konserwatorzy zabytków, dyrektorzy urzędów morskich, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz inne podmioty – w zależności od potrzeb. Dokument ma usprawnić nadzór nad służbami konserwatorskimi oraz określić źródła finansowania inwestycji i procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji oraz przyznawaniem funduszy na prace podejmowane w obiektach zabytkowych.

Uchwalony program jest kolejnym po programie 2014-2017 dokumentem porządkującym działania organów sprawujących opiekę nad zabytkami. Z programu będą pochodzić fundusze między innymi na szkolenia dla urzędników i ujednolicenie kwestii formalnych. Wśród zadań uwzględnionych w przyjętym dokumencie znalazło się porządkowanie rejestru zabytków oraz przygotowanie zasad oceny stanu zachowania zabytków nieruchomych. Program ma na celu także zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami poprzez promowanie takich narzędzi jak konkursy, konsultacje z mieszkańcami i współpraca z mediami. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zamierza przeznaczyć na jego realizację 26,5 mln zł. Dokument doprecyzowuje ponadto kompetencje samorządów w zakresie realizowania projektów konserwatorskich i rewitalizacyjnych.

Na podstawie wyników ewaluacji i doświadczeń towarzyszących realizacji Programu 2014-2017, przy przygotowywaniu programu 2019-2022 położono szczególny nacisk na zmiany w warstwie:

- 1) poprawy struktury zarządzania, monitoringu i ewaluacji Programu;
- 2) wyraźnego powiązania wskaźników realizacji Programu z konkretnymi zadaniami, zaplanowanymi jako elementy realizacji kierunków działania i celów szczegółowych.

Cel główny Programu 2019–2022		
Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami		
Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
<i>Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego</i>	<i>Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami</i>	<i>Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego</i>
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym. 2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.	1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami. 2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.	1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości. 2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

W ramach kierunków działań zaplanowano szczegółowe zadania, mające na celu wypracowanie podjętych założeń na lata 2019-2022. Oprócz określenia celów, kierunków zadania oraz opracowania szczegółowych działań, jak również metod monitorowania,

opracowano szczegółowy harmonogram wdrażania Krajowego Programu w ramach poszczególnych celów. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Trzebielino na lata 2023 – 2026 realizuje politykę strategiczną Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

4.1.2. Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004- 2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., rozwinięta w 2005 r., poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, jest podstawowym dokumentem rządowym, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych. Stanowi ona podstawę do dalszych systemowych rozwiązań w dziedzinie kultury. Misją tej strategii jest „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Uznając kulturę za jeden z podstawowych czynników rozwoju regionów zapisano w strategii następujące priorytety:

- wzrost efektywności zarządzania kulturą;
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
- wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
- poprawa warunków działalności artystycznej;
- efektywna promocja twórczości;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004- 2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”. W programie wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety:

- rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, kompleksowa ich rewaloryzacja, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.
- zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

4.1.3. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 przyjęto Uchwałą Nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 roku. Wskazano między innymi w niej na fakt, że dziedzictwo kulturowe, umożliwiając budowanie i utrwalanie wspólnej tożsamości, jest kluczowym elementem potencjału kulturowego i stanowi bezcenny zasób, który powinien być wykorzystany dla obecnego i przyszłego rozwoju.

Wśród przyjętych celów na uwagę zasługuje przede wszystkim:

Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i podstaw obywatelskich.

Wyróżnione w ramach tego celu priorytety:

- Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,
- Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,
- Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

System realizacji Strategii opiera się na wspólnych standardach realizacji polityki rozwoju w Polsce, w szczególności w zakresie zintegrowanego zarządzania, monitorowania oraz ewaluacji. Koordynowanie i nadzorowanie realizacji Strategii powierza się ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

4.1.4. Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR). Założenia – dokument Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

W NPR rewitalizacja definiowana jest jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. NPR przewiduje, że aby zapewnić spełnienie wszystkich cech właściwej rewitalizacji konieczne jest opracowywanie przez gminy programów rewitalizacji – podstawy wszelkich działań rewitalizacyjnych. Choć wstępna faza prac nad planem wskazywała, że adresatem programów będą raczej obszary miejskie, to ostateczne ustalenia są uniwersalne i skierowane do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. NPR-Założenia ma horyzont czasowy na 2022 rok. W dniu 18 listopada 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777), która jest pierwszym aktem prawnym poświęconym w całości problematyce rewitalizacji. Ustawa wprowadziła nowe rozwiązania, które mają na celu uporządkowanie procesu rewitalizacji, a także mają wprowadzić jednolitą drogę proceduralną dla tworzenia gminnych programów rewitalizacji, w szczególności w sferze: mieszkalnictwa, ochrony środowiska, edukacji, rynku pracy, ochrony zabytków, kultury i sportu. W Do końca 2023 r. obowiązuje okres przejściowy, w którym możliwe jest prowadzenie przez samorząd przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprzez trzy typy programów rewitalizacji. Od przyjętego typu programu uzależnione jest korzystanie ze środków unijnych i krajowych oraz narzędzi ustawowych. Jednocześnie od 1 stycznia 2024 r. jedyną podstawą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach będzie gminny program rewitalizacji.

4.1.5. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030, przyjęta została uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe.

Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.1.6. Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, „Ochrona zabytków archeologicznych”.

Programy Ministra to mechanizm, dzięki któremu przyznawane są dotacje ze środków w dyspozycji resortu kultury, będący narzędziem realizacji jego długofalowej strategii. Wnioski oceniane są przez niezależne komisje eksperckie.

Celem programu „Ochrona Zabytków” jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Celem programu „Ochrona zabytków archeologicznych” jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.

4.1.7. Inne rządowe dokumenty strategiczne dotyczące problematyki ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

Zagadnienia związane z ochroną oraz wykorzystaniem potencjału dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego omawiają również inne dokumenty strategiczne oraz kluczowe dokumenty planistyczne państwa:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR 2030)
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKK2030)

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 i Regionalny Program Strategiczny

Uchwałą nr 376/XXXI/21 z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Wizja województwa pomorskiego w roku 2030 została w „Strategii ...” zdefiniowana następująco:

Pomorskie w roku 2030 to region DOBROBYTU:

- Rozwijający się w sposób trwały – bazujący na wyróżnikach Pomorza, aktywności i potencjale wykształcenia mieszkanki i mieszkańców, wysokim poziomem kapitału ludzkiego i

społecznego, bogatym dziedzictwie wielokulturowym, morskim i wolnościowym, unikatowych walorach środowiskowych i krajobrazowych, zrównoważonej mobilności, a także branżach kluczowych dla gospodarki i inteligentnych specjalizacji.

- **Ekoefektywny** – dążący do osiągnięcia neutralności klimatycznej i odporny na negatywne zjawiska klimatyczne, bazujący na racjonalnym wykorzystaniu dostępnych zasobów, a także zapewniający wysoką jakość przestrzeni i środowiska naturalnego oraz powszechny dostęp do zróżnicowanych źródeł energii, zwłaszcza odnawialnych.

Czysty - zapewniający wysoką jakość przestrzeni i środowiska naturalnego, odporność na negatywne zjawiska klimatyczne oraz powszechny dostęp do zróżnicowanych źródeł energii.

- **Otwarty** - zarówno w wymiarze społecznym, dzięki poszanowaniu różnorodności kulturowej, etnicznej, narodowościowej i światopoglądowej wszystkich osób zamieszkujących Pomorze, jak i poprzez aktywny udział w globalnych i europejskich procesach gospodarczych i technologicznych.

- **Spójny** - zapewniający wszystkim mieszkańcom poszczególnych części województwa odpowiedni standard życia i warunki rozwoju, w tym powszechny dostęp do zindywidualizowanych usług publicznych, jak opieka zdrowotna, transport zbiorowy, edukacja, pomoc społeczna, kultura czy oferta czasu wolnego, jak również dążący do eliminowania nierówności społecznych i ekonomicznych występujących w regionie.

- **Innowacyjny** - kreujący i wykorzystujący nowoczesne rozwiązania typu smart w kluczowych obszarach rozwoju, w szczególności w wymiarze środowiskowym, gospodarczym, społecznym i organizacyjnym, a także aktywnie czerpiący z trendów technologicznych i cyfryzacji.

W Strategii wyznaczono 12 celów operacyjnych ujętych w ramach trzech celów strategicznych: trwałe bezpieczeństwo, otwarta wspólnota regionalna i odporna gospodarka. Problematykę ochrony dóbr kultury w sposób bezpośredni poruszają następujące cele:

Cel strategiczny 2. Otwarta wspólnota regionalna

Cel operacyjny strategiczny 2.3 – Kapitał społeczny.

Uwarunkowania tematyczne tego celu to m.in.:

- Podnoszenie wiedzy i świadomości wszystkich mieszkańców w obszarach kluczowych dla regionu, w szczególności: aktywności obywatelskiej i równego traktowania, kultury i tożsamości regionalnej, środowiska i klimatu, zdrowego trybu życia, racjonalnych zachowań komunikacyjnych, cyfryzacji oraz przedsiębiorczości,

- Zachowanie i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego,

- Rozwój infrastruktury (instytucji) kultury, e-kultury oraz oferty uwzględniającej zagadnienia różnorodności kulturowej i dialogu obywatelskiego.

Jako sposób realizacji polityki przestrzennego zagospodarowania województwa wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030 wskazano:

Kierunek 3.2. Ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie kulturowym lub znaczeniu historycznym.

Cel strategiczny 3. Odporna gospodarka

Cel operacyjny 3.3 – Turystyka i oferta czasu wolnego

Uwarunkowania tematyczne tego celu to m.in.:

- Zintegrowana informacja i kompleksowa promocja oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej.

Jako sposób realizacji polityki przestrzennego zagospodarowania województwa wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030 wskazano:

Kierunek 2.3. Wzmocnienie całorocznej i atrakcyjnej oferty turystycznej w oparciu o zasoby i walory przyrodniczo kulturowe, krajobrazowe i funkcje metropolitalne.

Strategia będzie realizowana poprzez regionalne programy strategiczne, które służą harmonijnej operacjonalizacji działań SWP w różnych obszarach tematycznych Strategii. Cele

operacyjne poruszające w sposób bezpośredni problematykę ochrony dóbr kultury będą realizowane poprzez następujące regionalne programy strategiczne:

RPS (w zakresie)	Cel operacyjny
edukacji i kapitału społecznego	2.3. Kapitał społeczny
gospodarki, rynku pracy, turystyki i oferty czasu wolnego	3.3. Turystyka i oferta czasu wolnego

Zakres tematyczny Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie edukacji i kapitału społecznego obejmuje dwa cele operacyjne Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego: fundamenty edukacji oraz kapitał społeczny. Działania podjęte w ramach celu szczegółowego 2. Kapitał społeczny mają służyć zwiększeniu identyfikacji mieszkańców z regionem oraz utrwalaniu otwartości Pomorzán na różnorodność i dialog, zachowaniu dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu oraz podnoszeniu kompetencji kadr kultury i turystyki. Do celu 2. Kapitał społeczny zostały przypisane dwa priorytety. W ramach priorytetu 2.1. Społeczne funkcje kultury przewiduje się realizację działań, które mają na celu wzrost identyfikacji mieszkańców z regionem, zachowanie dziedzictwa niematerialnego i materialnego, rozwój infrastruktury kultury, zwiększającej spójność społeczną województwa i dostępność kultury pełniącej funkcje społeczno-kulturalne oraz zwiększającej dostępność kultury, budowanie wrażliwej na różnorodność, otwartej na dialog i współpracę wspólnoty, podnoszenie kompetencji kadr kultury i turystyki/krajoznawstwa. Działania w zakresie tego priorytetu to:

- 2.1.1. Tożsamość i różnorodność,
- 2.1.2. Rozwój infrastruktury kultury i zachowanie dziedzictwa materialnego,
- 2.1.3. Kompetencje kadr kultury i turystyki.

W ramach priorytetu 2.2. Przestrzeń aktywnych i świadomych Pomorzán mają być realizowane działania podnoszenie świadomości i wiedzy wszystkich mieszkańców w kluczowych obszarach życia społecznego, zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu społecznym oraz wzmocnienie poczucia więzi mieszkańców ze środowiskiem lokalnym. Działania będą również prowadzić do poprawy funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych służących wzajemnej integracji przy uwzględnianiu zasady projektowania uniwersalnego i wartości wynikających z kontekstu przyrodniczego i kulturowego oraz wsparcia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast. Działania w ramach tego priorytetu:

- 2.2.1. Świadomość i wiedza mieszkańców,
- 2.2.2. Więzi mieszkańców ze środowiskiem lokalnym.

Zakres tematyczny Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego obejmuje trzy cele operacyjne Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego. Cel operacyjny poruszający bezpośrednio problematykę ochrony dóbr kultury to cel 3. Inspirująca oferta turystyczna, do którego zostały przypisane dwa priorytety. Działania realizowane w ramach priorytetu 3.1. Markowa oferta turystyczna i czasu wolnego mają na celu poprawę stanu infrastruktury turystycznej, a także zwiększenie jej dostępności i jakości dla mieszkańców, turystów inwestorów. Ich wdrożenie podniesie jakość markowej oferty, wzmocni jej całoroczny charakter oraz zachowa regionalną różnorodność kulturową i przyrodniczą, a tym samym wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej. W ramach tego priorytetu przewiduje się realizację następujących działań:

- 3.1.1. Systemowe wsparcie infrastruktury,
- 3.1.2. Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty.

W ramach priorytetu 3.2. Zintegrowany system marketingu turystycznego przewiduje się realizację działań dotyczących wypracowania i wdrożenia zasad współpracy mających na celu rozwój usług turystycznych:

- 3.2.1. Standardy współpracy,
- 3.2.2. Informacja i promocja oferty,

3.2.3. Przemysł spotkań.

W dniu 15.03.2022 r. Zarząd Województwa Pomorskiego uchwałą nr 240/335/22 przyjął kolejną wersję projektu programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, który będzie jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Obecna wersja projektu programu została oficjalnie przedłożona Komisji Europejskiej. Na jej podstawie uruchomione zostaną formalne negocjacje, których finałem będzie przyjęcie ostatecznej wersji dokumentu, decydującego o przeznaczeniu środków z budżetu Wspólnoty na konkretne dziedziny i projekty w nadchodzących latach.

4.2.2. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2021-2024

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2021-2024 został przyjęty przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 29 listopada 2021 r. uchwałą Nr 455/XXXVIII/21. Jest dokumentem kontynuującym politykę zapoczątkowaną programem na lata 2007-2010 i kontynuowaną programem na lata 2011-2014 oraz 2016-2019.

Program opieki określa cel, priorytety i kierunki działań programu opieki nad zabytkami w województwie pomorskim. Celem strategicznym Programu jest wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa pomorskiego, służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej, a realizowany jest przez priorytety, podzielone na kierunki i działania.

Cel ten ma być realizowany w ramach 2 priorytetów:

1. Optymalizacja dziedzictwa kulturowego służąca budowaniu tożsamości regionalnej.
2. Upowszechnianie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego regionu.

Kierunki działań w ramach Priorytetu 1: 1. Optymalizacja dziedzictwa kulturowego służąca budowaniu tożsamości regionalnej.:

1. Ochrona dziedzictwa kulturowego służąca budowaniu tożsamości regionalnej
2. Opieka nad zabytkami

Kierunki działań w ramach Priorytetu 2: 2. Upowszechnianie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego regionu:

1. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym
2. Wspieranie działań na rzecz zachowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

4.2.3. Program opieki nad zabytkami powiatu bytowskiego

Powiatowy program opieki nad zabytkami na lata 2017-2020 przyjęty Uchwałą nr XXIX/229/2017 Rady Powiatu Bytowskiego z dnia 26 października 2017 utracił ważność. Na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu trwają prace nad opracowaniem nowego programu, którego uchwalenie przewiduje się na grudzień 2022 r.

Jednym z narzędzi dotychczasowego powiatowego programu opieki nad zabytkami jest Uchwała nr XXV/191/2017 Rady Powiatu Bytowskiego z dnia 27 kwietnia 2017 roku w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Uchwała obowiązuje w niezmienionej formie na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu.

Z budżetu powiatu bytowskiego mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdującym się na obszarze powiatu bytowskiego, jeżeli:

- 1) obiekt znajduje się w złym stanie technicznym,
- 2) obiekt posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub naukowe dla powiatu bytowskiego.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;

- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
 - 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
 - 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
 - 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
 - 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
 - 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
 - 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
 - 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
 - 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
 - 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
 - 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
 - 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
 - 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
 - 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
 - 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
 - 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.
- Ponadto w Uchwale określone zostały zasady przyznawania i rozliczania dotacji wraz z wnioskiem o udzielenie dotacji.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

5.1.1. Strategia Rozwoju Gminy Trzebielino na lata 2016-2025

Dokument Strategii Rozwoju Gminy Trzebielino na lata 2016-2025 ujęto w Załączniku Nr 1 do Uchwały Nr 132/XX/2016 Rady Gminy Trzebielino z dnia 29 czerwca 2016 r.

Przy tworzeniu dokumentu przyjęto następujące założenia:

- Gmina Trzebielino posiada predyspozycje i możliwości do rozwoju różnych form małej i średniej przedsiębiorczości, kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku, mieszkalnictwa, usług socjalnych i zdrowotnych. Jest gminą z szerokim dostępem do oferty edukacyjnej na wszystkich jej poziomach z uwagi na bliskość Słupska, Miastka i Bytowa. Podniesienie konkurencyjności Gminy jako obszaru o wysokim poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego jest możliwe poprzez wzmocnienie istniejącej oferty inwestycyjnej Gminy oraz uzupełnienie jej o nowe formy aktywności w obszarze turystyki, rekreacji i wypoczynku. Prowadzenie monitoringu rodzących się zjawisk społecznych i istniejących problemów społecznych stworzy warunki dla prawidłowego podejmowania decyzji strategicznych dla rozwoju gminy i zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców.
- Należy zadbać, aby rozwój społeczno – gospodarczy Gminy nie przebiegał z naruszeniem interesów jego mieszkańców ani kosztem utraty komfortu życia osób, dla których gmina stała się miejscem stałego pobytu i życia rodzinnego.
- Należy doprowadzić do zrównoważonego rozwoju wszystkich obszarów Gminy w oparciu o rozwój i powszechną dostępność mieszkańców gminy do infrastruktury

technicznej, kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz gminnych zasobów społecznych.

- Funkcje i uwarunkowania zewnętrzne, jakie niesie za sobą rola najbliższych stanowiących centra gospodarcze miast m.in. Słupska, Miastka i Bytowa wymuszają synergii Gminy w wielu obszarach rozwoju społeczno – gospodarczego swojego bliższego i dalszego otoczenia.

Wszystkie analizy i decyzje podejmowane w trakcie wypracowywania strategicznych rozwiązań uwzględniały trzy obszary: społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

Wizja

Trzebielino - Gmina atrakcyjnie położona w stosunku do centrów gospodarczych i kulturalnych regionu, dobrze skomunikowana, a dzięki licznym atutom środowiska naturalnego oraz rozwiniętej infrastrukturze stwarzająca korzystne warunki zamieszkania, spędzania wolnego czasu oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

MISJA

Teraźniejszością i przyszłością Gminy Trzebielino jest jej zrównoważony rozwój w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym, gospodarczym i społecznym, umożliwiający przekształcenie gminy w wyróżniające się w otoczeniu ośrodków miejskich atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i wypoczynku z dobrze wykształconymi i silnymi funkcjami gospodarczymi, turystycznymi, rekreacyjnymi i wypoczynkowymi o znaczeniu regionalnym.

Cele i kierunki działania określone w Strategii Rozwoju Gminy Trzebielino:

Rozwój gospodarczy		
Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
<i>Tworzenie warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego gminy.</i>	<i>Podejmowanie działań w zakresie promocji gminy.</i>	<i>Tworzenie warunków na rzecz kompatybilności wszystkich zamierzeń gospodarczych i społecznych z warunkami określonymi przestrzenią gminy.</i>
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
1. Inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów strategicznych terenami inwestycyjnymi na terenie gminy. 2. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną, w tym dla potrzeb wysokich technologii (z ang. HT - High-Tech Industry). 3. Tworzenie i inicjowanie różnorodnych systemów wsparcia inwestorów i przedsiębiorców chcących inwestować lub realizujących swoje przedsięwzięcia biznesowe na terenie gminy.	1. Opracowanie strategii promocji gminy Trzebielino. 2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy w środkach masowego przekazu o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym. 3. Stworzenie systemu wizualnej identyfikacji gminy.	1. Aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego gminy. 2. Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem prac planistycznych. 3. Nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie skoordynowania planów rozwoju społeczno-gospodarczego.

Infrastruktura		
Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
<i>Podejmowanie działań w kierunku polepszenia standardu i jakości komunikacyjnej na terenie gminy Trzebielino.</i>	<i>Podjęcie działań w kierunku rewitalizacji i przebudowy obiektów komunalnych wraz z przyległymi do tych obiektów terenami gminnymi.</i>	<i>Intensywne działania w zakresie przebudowy i rozbudowy infrastruktury technicznej gminy.</i>
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
1. Budowa, przebudowa ulic i dróg na terenie gminy Trzebielino. 2. Budowa sieci ścieżek rowerowych łączących poszczególne obszary gminy o funkcjach mieszkalnych, turystycznych i rekreacyjnych. 3. Tworzenie i inicjowanie różnorodnych systemów wsparcia inwestorów i przedsiębiorców chcących inwestować lub realizujących swoje przedsięwzięcia biznesowe na terenie gminy.	1. Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych, w tym komunalnych, o wartościach architektonicznych, znaczeniu historycznym, społecznym i publicznym poprzez realizację projektów rewitalizacji, przebudowy i remontów tych obiektów w tym świetlic wiejskich ich otoczenia, obiektów oświatowych i służących realizacji polityki społecznej. 2. Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu renowację obiektów zabytkowych.	1. Realizacja zadań w zakresie i rozwoju sieci kanalizacyjnych, wodociągowych oraz alternatywnych źródeł energii. 2. Rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego oraz budowa nowych punktów świetlnych.

Program Opieki nad Zabytkami wpisuje się w realizację określonych celów strategii.

5.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzebielino

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzebielino jest podstawą bieżących działań władz samorządowych gminy, jak też planów rozwojowych, w tym materiałem merytorycznym i dokumentem wyjściowym do wykonania opracowań planistycznych z zakresu gospodarki przestrzennej. Studium przyjęte zostało uchwałą Nr 135/XXI/2016 Rady Gminy Trzebielino z dnia 31 sierpnia 2016 roku w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzebielino. W obowiązującym studium określono zasady kształtowania ochrony obiektów zabytkowych wraz ze wskazaniem, iż mają one stanowić podstawę zapisów w planach miejscowych i innych decyzjach administracyjnych dotyczących obiektów zabytkowych. Na dzień sporządzania dokumentu są w trakcie opracowywania zmiany studium dla trzech obszarów w obrębie Objezierze.

5.1.3. Plany Odnowy Miejscowości

W celu podejmowania przemyślanych działań strategicznych, sprzyjających w szczególności podnoszeniu jakości życia lokalnej społeczności, dla wybranych miejscowości z terenu Gminy sporządzono plany odnowy. Są to w szczególności:

- Uchwała Nr 77/XIV/2015 z dnia 18.11.2015 r. zmieniająca uchwałę nr 209/XLI/2010 w sprawie: zatwierdzenia "Planu Odnowy Miejscowości Suchorze Gmina Trzebielino na lata 2010-2018"
- Uchwała Nr 78/XIV/2015 z dnia 18.11.2015 r. zmieniająca uchwałę nr 230/XLIV/2010 w sprawie: zatwierdzenia "Planu Odnowy Miejscowości Trzebielino Gmina Trzebielino na lata 2010-2018"
- Uchwała Nr 79/XIV/2015 z dnia 18.11.2015 r. zmieniająca uchwałę nr 231/XLIV/2010 w sprawie: zatwierdzenia "Planu Odnowy Miejscowości Zielin Gmina Trzebielino na lata 2010-2018".

Z punktu widzenia aktualności, powyższe dokumenty straciły swoją ważność w 2018 r i do chwili sporządzania niniejszego dokumentu nie zostały zastąpione kolejnymi planami odnowy miejscowości. Z punktu widzenia ochrony i opieki nad zabytkami w powyższych dokumentach nie zawarto szczegółowych wytycznych. Jednak w związku z występowaniem w ich granicach obiektów zabytkowych dokumenty te zalecają realizację wszelkich działań inwestycyjnych w sąsiedztwie lub w obrębie powyższych obiektów w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5.1.4. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy. Obligatoryjnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są uzgadniane z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu. Gmina posiada aktualne plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące swoim zakresem północne fragmenty terenu gminy.

Część powyższych planów miejscowych powstała przed wejściem w życie ustawy i wymaga aktualizacji w zakresie zapisów dotyczących ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Dokumenty planistyczne wykonane po 2003r. uwzględniają zagadnienia ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Wskazano w nich do ochrony obiekty na podstawie rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Oznaczenie	Nazwa	Pow. [ha]	Data uchwały	Ważny od	Dziennik	Uchwała
SUIKZP	W sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzebielino	22506.4	2016-08-31			135/XXI/2016
01	W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego złoża kredy jeziornej "Trzebielino"	21.1	1998-05-13		Dz. Urz. Woj. Słupskiego nr 13, poz. 51 z 09.06.1998	157/XXXV/98
03	W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu stacji bazowej telefonii komórkowej w Trzebielinie	0.4	1999-12-03		, poz. z	22/V/99
04	W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu rzemieślniczo - przemysłowego Dolno	0.8	2011-09-26		Dz. Urz. Woj. Pomorskiego nr 54, poz. 1301 z 16.08.2002	155/XLVI/2001
05	W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Trzebielino Północ	53.7	2005-01-26		Dz. Urz. Woj. Pomorskiego nr 39, poz. 765 z 25.04.2005	125/XXV/2005
06	W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych: Cetyń, Poborowo, Starkowo	796	2012-02-15		Dz. Urz. Woj. Pomorskiego, poz. 1454 z 20.04.2012	76/XIII/2012
07	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obręb geodezyjny Objezierze i część obrębu geodezyjnego Suchorze, gmina Trzebielino	1643.8	2019-12-18		Woj. Pomorskiego, poz. 452 z 2020-01-15	105/XIII/2019
08	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment obrębu geodezyjnego Gumieniec, gmina Trzebielino	696	2020-08-26		Województwa Pomorskiego, poz. 4046 z 20-09-30	146/XIX/2020
09	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment obrębu geodezyjnego Zielin, gmina Trzebielino	24.1	2020-08-26		Województwa Pomorskiego, poz. 4047 z 2020-09-30	147/XIX/2020

Rejestr aktów planowania przestrzennego gminy

5.1.5. Plany związane ze sprawami obronnymi kraju, obroną cywilną i p.pożarową

- Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej Gminy Trzebielino

Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych jest dokumentem określającym zamiar działania, sposób realizacji, niezbędne siły i środki oraz czas i koszty wykonania. Przedsięwzięcia te mają na celu uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem obiektów zabytkowych. Organizację i sposób ochrony planuje się na poszczególnych stopniach administracji i w jednostkach organizacyjnych z uwzględnieniem sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego. Podstawowym aktem wykonawczym dotyczącym planowania i ochrony zabytków, jest rozporządzenie Ministra Kultury z 25 sierpnia 2004 roku o organizacji i sposobie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153). Przepisy rozporządzenia zostały wydane na podstawie upoważnienia określonego w art. 88 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Rozporządzenie określa postępowanie organów administracji publicznej oraz wszystkich kierowników jednostek organizacyjnych (w tym dowódców jednostek wojskowych lub równorzędnych struktur i administratorów zabytków sakralnych) posiadających zabytki.

Treść planu powinna być zgodna z wytycznymi z załącznika do tego rozporządzenia tj. „Instrukcją przygotowania i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych” dla jednostek organizacyjnych ustęp 1 – 7, dla gmin i powiatów ustęp 8.

Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje wójt, plan ten podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej. Na dzień sporządzania dokumentu Gmina jest w trakcie przygotowywania w/w planu.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Gmina Trzebielino to gmina wiejska, położona jest w województwie pomorskim w powiecie bytowskim. Jej powierzchnia to 225,4 km². Zamieszkuje ją 3644 mieszkańców. Siedzibą Gminy jest duża wieś Trzebielino położona w zachodnim rejonie gminy w pobliżu jeziora Trzebielskiego/Trzebielińskiego, przy drodze Słupsk - Poznań.

Obszar gminy Trzebielino należy do mezoregionu Wysoczyzny Polanowskiej, rozciągającej się między Pojezierzem Bytowskim a Wysoczyzną Damnicką i doliną rzeki Łupawy i odznacza się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi, wynikającymi ze zróżnicowanej rzeźby terenu, ze znakomicie zachowanymi obszarami leśnymi i łąkami z bogatą fauną i florą.

Lasy stanowią 62% powierzchni gminy, użytki rolne stanowią 30,26% powierzchni gminy. Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe stawiają Gminę w pierwszym szeregu gmin o nieprzeciętnych walorach turystycznych ze szczególnymi predyspozycjami do agroturystyki.

Ważną rolę w gospodarce odgrywa leśnictwo, rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy.

Przez teren Gminy przepływa rzeka Wieprza oraz inne mniejsze Bożanka, Bystrzenica, Pokrzywna. Znajduje się tu również kilka jezior. Największym z nich jest jezioro Trzebielińskie, kolejnym jez. Leśnik.

Gmina leży w otulinie Parku Krajobrazowego "Dolina Słupi" z licznymi osobliwościami przyrodniczymi, historycznymi i kulturowymi, a okolicach wsi Zielin znajduje się rezerwat „torfowisko Zielin Miastecki”

5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy Trzebielino

Gmina Trzebielino dawniej stanowiła posiadłość Puttkamerów. Puttkamerowie to jedna z najznamienitszych pomorskich rodzin szlacheckich, której korzenie sięgają XIII wieku i znanego w Polsce rodu Święców. Po roku 1308, kiedy to Święcowie wraz z podległymi sobie ziemiami Pomorza Gdańskiego poddali się protekcji Brandenburczyków, osiedli oni w okolicach Sławna, Darłowa i Polanowa. Przez długi czas ród ten sprawował również funkcję podkomorzych książęcych i z czasem zamiast używać trudnego do wymówienia przez Niemców nazwiska Święca, przyjął nazwisko Puttkamer.

Trzebielino było centrum zachodniej części ich włości. Puttkamerowie władali Trzebielinem do 1945 roku. Wieś została wymieniona przez pomorskiego geografa Lubiniusza w 1612 roku jako teren zamieszkały przez Wendów (Słowian). W XVIII wieku mieszkało tutaj 12 kmieci i 6 zagrodników oraz funkcjonowała kuźnia. W 1708 r. niektóre części wsi przeszły w ręce rodu von Massow i Blankenburg. Trzebielino powróciło do Puttkamerów w roku 1750.

Pod koniec XVII w. wieś została kilkakrotnie zastawiana, m. in. rodzinie von der Goltz, która wybudowała w latach 1688-1691 murowany kościół ewangelicki. W 1836 roku przeprowadzono w Trzebielinie uwłaszczenie chłopów. Mimo prowadzonej przez Puttkamerów akcji kolonizacyjnej do ostatniej wojny miejscowa ludność używała kaszubskich nazw części przysiółków. Po wojnie wśród osadników główny trzon stanowili także Kaszubi z okolic Kartuz, Kościerzyny i Chojnic.

Dzięki Puttkamerom (w połowie II tysiąclecia ziemia trzebielińska zaczęła się bardzo intensywnie rozwijać pod względem urbanistycznym, gospodarczym i handlowym. W Gminie Trzebielino odnajdziemy zabytkowe pałace, parki, kościoły oraz zespoły folwarczne.

6 marca 1945 do Trzebielina wkroczyła Armia Czerwona, w lecie 1945 r. Trzebielino znalazło się pod polską administracją, a niemiecka nazwa Treblin została zmieniona na Trzebielino.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

W rozumieniu Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Krajobraz kulturowy

to ewolucja przestrzeni przyrodniczej i społeczno-kulturowej. Jest świadectwem działalności jego mieszkańców, czynnikiem kształtującym tożsamość miejsca. Zrozumienie roli krajobrazu w kształtowaniu społeczeństwa i codziennego stylu życia odgrywa kluczową rolę w rozwoju postawy troski o dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniania świadomości bycia częścią społeczeństwa, kultury i tradycji.

W związku z ochroną krajobrazu kulturowego należy utrzymywać dotychczasowe obszary założeń zieleni oraz upowszechniać wiedzę przyrodniczą i turystyczną na temat pomników przyrody.

Istotną rolę w kształtowaniu krajobrazu kulturowego stanowią pomniki i tablice pamiątkowe, kapliczki przydrożne, sanktuaria, ale również zabytki techniki, historyczne zespoły pałacowo-parkowe, zespoły folwarczne, układy ruralistyczne, elementy związane z kulturą ludową i tradycją, które należy utrzymywać i uczytelniać.

Ważnym elementem w krajobrazie kulturowym Gminy są cmentarze, które tworzą pewnego rodzaju kronikę dziejów.

Gmina posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w którym określono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zapisami swoimi powinny odzwierciedlać kierunki polityki gminy w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Oprócz sześciu obiektów wpisanych do rejestru zabytków, na terenie Gminy znajduje się sześćdziesiąt osiem obiektów w wojewódzkiej ewidencji zabytków (wśród których znajdują się: kościoły, pałace, parki, cmentarze, młyny, spichlerze, zespoły folwarczne, stodoły oraz budynki mieszkalne i gospodarcze).

Wykaz zabytków ujętych w Rejestrze

Lp	nr rejestru zabytków	nr dawnego rejestru zabytków	data wpisu do rejestru zabytków	obiekt	miejsowość	nr
1	169	168	1960-03-26	kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP wraz z otoczeniem	Trzebielino	89
2	348	106	1965-03-18	Pałac	Poborowo	16
	348		2012-01-12	park	Poborowo	
3	350	169	1965-03-18	Pałac	Trzebielino	34
4	391	26	1965-12-21	kościół filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela wraz z otoczeniem (cmentarz przykościelny i drzewostan)	Cetyń	6
5	408	170	1966-08-30	dwór- ob.dom (przewidziany w studium do wykreślenia z rejestru zabytków)	Trzebielino	2(d.7)
6	1136	236	1986-11-30	zespół dworsko parkowy (dwór, park)	Broczyna	

Wykaz zabytków ujętych w WEZ

MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
Broczyna			zespół dworsko-parkowy (dwór i park)
Broczyna			cmentarz historyczny przykościelny
Bożanka		8	leśniczówka
Bożanka		11	budynek mieszkalny
Bożanka		14	podleśniczówka
Broczyna		6	młyn wodny w zagrodzie, ob. dom mieszkalny z magazynem
Cetyń			kościół filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela wraz z otoczeniem (cmentarz przykościelny i drzewostan)
Cetyń		26	stodoła
Cetyń		41	stodoła
Cetyń		43, 44	obora i stajnia w zespole folwarcznym
Cetyń			cielętnik w zespole folwarcznym
Cetyń			stodoła z magazynem w zespole folwarcznym
Cetyń		53	d. czworak ob. budynek mieszkalny
Cetyń			gorzelnia w zespole folwarcznym
Cetyń			cmentarz historyczny
Cetyń			park historyczny
Czarnkowo		1	leśniczówka
Gumieniec			kościół fil. p.w. św. Jana
Gumieniec		3	oficyna pałacowa
Gumieniec		2	d. rządówka ob. budynek mieszkalny
Gumieniec			chlewnia ze stodołą w zespole folwarcznym
Gumieniec			budynek inwentarski z magazynem w zespole folwarcznym
Gumieniec			5. ogrodzenie
Gumieniec			budynek stacji kolejowej
Gumieniec			cmentarz historyczny
Moczydło			park
Miszewo		17	d. budynek stajni ob.mieszkalno-inwentarski
Miszewo			budynek inwentarski w zespole folwarcznym
Miszewo			budynek garażu (warsztat)
Miszewo			dwie stodoły w zespole folwarcznym
Miszewo			cmentarz historyczny
Objezierze			kościół fil. p.w. Narodzenia NMP
Objezierze			spichlerz-magazyn w zespole folwarcznym
Objezierze			stajnia w zespole folwarcznym
Objezierze		22	budynek mieszkalny
Objezierze			cmentarz historyczny
Owczary			spichlerz w zespole folwarcznym
Poborowo			zespół pałacowo-parkowy (pałac i park)
Poborowo			budynek wielofunkcyjny w zespole folwarcznym

Poborowo			budynek magazynowo-inwentarski w zespole folwarcznym
Poborowo			szkoła
Poborowo			cmentarz historyczny
Starkówko			stodoła w zespole folwarcznym
Starkówko			stodoła ze stajnią i wozownią w zespole folwarcznym
Starkówko			obora w zespole folwarcznym
Starkówko			park
Suchorze			dwór
Suchorze		9 dz. 221 /9	dom mieszkalny
Suchorze			spichlerz w zespole folwarcznym
Suchorze			budynek warsztatowo-garażowy w zespole folwarcznym
Suchorze			cmentarz historyczny
Suchorze			park
Trzebielino			kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP wraz z otoczeniem
Trzebielino			dwór
Trzebielino		34	pałac
Trzebielino		34	garaż w zespole folwarcznym
Trzebielino		34	obora w zespole folwarcznym
Trzebielino		34	spichlerz w zespole folwarcznym
Trzebielino		34	chlewnia w zespole folwarcznym
Trzebielino			plebania
Trzebielino		10	budynek mieszkalny
Trzebielino		17	budynek gospodarczy
Trzebielino		29	młyn w zagrodzie młynarskiej
Trzebielino		38	budynek mieszkalny
Trzebielino		39	budynek mieszkalny
Trzebielino		47	stodoła
Trzebielino		71a	budynek mieszkalny
Trzebielino		76	budynek mieszkalny
Trzebielino		83	budynek mieszkalno-gospodarczy
Trzebielino		83	stodoła
Trzebielino			cmentarz historyczny parafialny
Trzebielino			park historyczny
Uliszkowice			park
Zielin		39	d. rządówka ob. budynek mieszkalny
Zielin		1	zespół mleczarni
Zielin	Kolejowa	4	budynek stacji kolejowej
Zielin			wodociągowa wieża ciśnienia - kolejowa
Zielin	Kolejowa	2	budynek mieszkalny
Zielin			cmentarz historyczny

Zielin			park
--------	--	--	------

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Trzebielino określono następujące kierunki polityki przestrzennej dotyczącej zabytków nieruchomych:

1) Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Obszary i obiekty objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków nieruchomych wyszczególniono w rozdziale 3.4.1. Uwarunkowań. Dla obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego obowiązuje ochrona zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, Prawa budowlanego oraz Prawa ochrony środowiska; wszelkie prace zarówno przy obiektach, jak i w obrębie obszarów wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2) Obszary i obiekty figurujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Obszary i obiekty figurujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków wyszczególniono w rozdziale 3.4.2. Uwarunkowań.

W obszarach i dla obiektów architektonicznych objętych ochroną obowiązuje:

- przedmiotem ochrony zespołów zabudowy jest historyczny układ przestrzenny, z elementami struktury: historyczną zabudową i historyczną zielenią – starodrzew i elementy zieleni komponowanej,
- należy zapewnić jedność kompozycyjną i funkcjonalną zespołu zabudowy,
- obowiązuje nakaz kontynuowania tradycji miejsca poprzez zachowanie tradycyjnych zasad kształtowania przestrzeni, architektury i jej otoczenia przyrodniczego; kontynuowania tradycji budowlanej, dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy w historycznych zespołach pod warunkiem zharmonizowania z istniejącą zabudową o wartościach historycznych,
- przedmiotem ochrony budynków są historyczne: bryła i kształt dachu, dyspozycja ścian zewnętrznych, kształt i podziały stolarki okiennej i drzwiowej, detale architektoniczne, układ budynków i sposób zagospodarowania terenu,
- dopuszcza się rozbudowę budynków na zasadzie kontynuacji pierwotnych proporcji gabarytów obiektów,
- postuluje się promocję obszarów i obiektów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością oraz wykorzystania ich w promocji Gminy.

W obszarach parków i cmentarzy objętych ochroną obowiązuje:

- przed wykonaniem uporządkowania terenu parku/cmentarza należy wykonać analizę stanu zachowania historycznego obiektu i opracować plan zakresu działań porządkujących obiekt
- dopuszcza się wycinkę drzew i krzewów w uzasadnionych przypadkach złego stanu sanitarnego zieleni, jednak należy braki te uzupełnić nasadzeniami tego samego gatunku w przypadku starodrzewu lub innymi gatunkami zgodna z historycznymi wskazaniem. Wycinka bądź wykonanie nowych nasadzeń powinno być poprzedzone działaniami zawartymi w poniższym punkcie
- dla nowego zagospodarowania parku/cmentarza należy opracować dokumentację zawierającą analizę źródeł historycznych obiektu, analizę stanu istniejącego obiektu z określeniem jego stanu zachowania oraz plan zagospodarowania obejmujący elementy małej architektury, zieleni, układ komunikacyjny itp.
- w przypadku potrzeby nowego zagospodarowania cmentarza należy uzyskać wytyczne konserwatorskie.

3) Historyczne parki

W obszarach historycznych parków obowiązuje:

- przedmiotem ochrony jest historyczna zieleń – starodrzew i elementy zieleni komponowanej,
- wszystkie zmiany sposobu zagospodarowania oraz rewaloryzacja parku, a także ich bezpośredniego sąsiedztwa prowadzić w porozumieniu z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- postuluje się rewaloryzację w ich historycznych granicach z zachowaniem wartościowego starodrzewu i zieleni wyznaczającej układ kompozycyjny.
- postuluje się promocję obszarów i obiektów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością oraz wykorzystania ich w promocji Gminy.

4) Obszary historycznych cmentarzy

Obowiązują następujące zasady:

- przedmiotem ochrony jest historyczna lokalizacja oraz zieleń,
- postuluje się rehabilitację cmentarzy w ich historycznych granicach z zachowaniem wartościowego starodrzewu zieleni wyznaczającej układ kompozycyjny,

5.2.4. Zabytki ruchome

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki ruchome z terenu Gminy Trzebielino wpisane do rejestru zabytków i figurujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków to elementy wyposażenia następujących obiektów:

- Kościoła fil. p.w. Najświętszego Zbawiciela w Cetyniu;
- Zboru Ewangelickiego w Objezierzu;
- Kościoła paraf. p.w. Niepokalanego Serca NMP w Trzebielinie

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic Trzebielina. Środowisko kulturowe Gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest zbiorem zamkniętym, w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych mogą zostać zidentyfikowane nowe ślady osadnicze.

W związku z faktem, że każde zniszczenie dawnego grobu, osady czy wału grodziska jest nieodwracalne, realizowane na terenie Gminy wszelkie prace inwestycyjne w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych uzgadniane będą na etapie projektu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, który określi warunki realizacji

inwestycji. W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych w decyzjach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Konieczność ochrony stanowisk archeologicznych oraz wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych.

Na terenie Gminy znajdują się liczne stanowiska archeologiczne pochodzące z różnych przedziałów czasowych. Relikty archeologiczne, będące pozostałością z dawnych epok historycznych znajdują się w większości przypadków pod obecnym poziomem użytkowym. Zinventaryzowane stanowiska archeologiczne na obszarze gminy, wraz z podaniem numeru ewidencyjnego AZP oraz funkcji i chronologii wyszczególniono w poniższych tabelach. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy na załączniku graficznym „Uwarunkowania – synteza” 1:10 000 wskazana została lokalizacja poszczególnych stref ochrony dla stanowisk archeologicznych.

Przyjmuje się konieczność wpisania stanowisk archeologicznych do gminnej ewidencji zabytków oraz objęcia i sprawowania ochrony na podstawie zapisów aktów prawa miejscowego, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny uwzględniać następujące kierunki polityki przestrzennej dotyczącej stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków:

- zachowanie i właściwe utrzymanie,
- uczytelnienie i ekspozycja w krajobrazie gminy,
- adaptacja i włączenie w strukturę funkcjonalną gminy.

lp.	gmina	miejsowość	nr w miejscowości	numer stanowiska	chronologia
1	Trzebielino	Objezierze	17	12-29/77	nowożytność
2	Trzebielino	Objezierze	18	12-29/78	osada późnośredniowieczna
3	Trzebielino	Objezierze	19	12-29/79	osada późnośredniowieczna
4	Trzebielino	Objezierze	20	12-29/80	osada późnośredniowieczna/nowożytność
5	Trzebielino	Objezierze	21	12-29/81	nowożytność
6	Trzebielino	Objezierze	22	12-29/82	osada późnośredniowieczna, wczesnośredniowieczna
7	Trzebielino	Objezierze	23	12-29/83	osada późnośredniowieczna/nowożytność
8	Trzebielino	Objezierze	24	12-29/84	osada późnośredniowieczna/nowożytność
9	Trzebielino	Objezierze	25	12-29/85	nowożytność
10	Trzebielino	Objezierze	26	12-29/86	neolit?, osada późnośredniowieczna, nowożytność
11	Trzebielino	Objezierze	27	12-29/87	osada późnośredniowieczna/nowożytność
12	Trzebielino	Objezierze	28	12-29/88	nowożytność
13	Trzebielino	Objezierze	29	12-29/89	osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna
14	Trzebielino	Objezierze	30	12-29/90	nowożytność
15	Trzebielino	Objezierze	31	12-29/91	osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna
16	Trzebielino	Objezierze	32	12-29/92	osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna, nowożytność
17	Trzebielino	Objezierze	33	12-29/93	osada późnośredniowieczna/nowożytność
18	Trzebielino	Objezierze	34	12-29/94	nowożytność
19	Trzebielino	Objezierze	45	12-29/95	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarska, wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna

20	Trzebielino	Objezierze	1	13-29/19	cmentarzysko kultury pomorskiej
21	Trzebielino	Objezierze	2	13-29/20	ślad osadniczy?
22	Trzebielino	Objezierze	3	13-29/21	osada kultury łużycko - pomorskiej
23	Trzebielino	Objezierze	4	13-29/22	osada wczesnośredniowieczna
24	Trzebielino	Objezierze	5	13-29/23	osada okresu wpływów rzymskich
25	Trzebielino	Objezierze	6	13-29/24	osada starożytna, wczesnośredniowieczna
26	Trzebielino	Objezierze	7	13-29/25	osada starożytna, wczesnośredniowieczna
27	Trzebielino	Objezierze	8	13-29/26	osada wczesnośredniowieczna
28	Trzebielino	Objezierze	9	13-29/27	osada kultury łużycko - pomorskiej
29	Trzebielino	Objezierze	10	13-29/28	osada kultury łużycko - pomorskiej
30	Trzebielino	Objezierze	11	13-29/29	osada wczesnośredniowieczna
31	Trzebielino	Objezierze	12	13-29/30	ślad osadniczy?
32	Trzebielino	Objezierze	13	13-29/31	osada kultury łużycko - pomorskiej
33	Trzebielino	Objezierze	14	13-29/32	osada kultury łużycko - pomorskiej
34	Trzebielino	Objezierze	15	13-29/33	osada kultury łużycko - pomorskiej
35	Trzebielino	Objezierze	16	13-29/34	osada kultury łużycko - pomorskiej, cmentarzysko ?
36	Trzebielino	Zielin	12	13-29/35	osada okresu wpływów rzymskich
37	Trzebielino	Zielin	13	13-29/36	osada okresu wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczna
38	Trzebielino	Zielin	14	13-29/37	osada wczesnośredniowieczna
39	Trzebielino	Zielin	15	13-29/38	osada okresu wpływów rzymskich
40	Trzebielino	Zielin	16	13-29/39	osada kultury łużycko - pomorskiej
41	Trzebielino	Zielin	17	13-29/40	ślad osadniczy?
42	Trzebielino	Zielin	18	13-29/41	osada kultury łużycko - pomorskiej
43	Trzebielino	Zielin	19	13-29/42	osada okresu wpływów rzymskich
44	Trzebielino	Zielin	20	13-29/43	osada kultury łużycko - pomorskiej
45	Trzebielino	Zielin	21	13-29/44	osada okresu wpływów rzymskich
46	Trzebielino	Zielin	22	13-29/45	osada kultury łużycko - pomorskiej
47	Trzebielino	Zielin	23	13-29/46	osada wczesnośredniowieczna
48	Trzebielino	Zielin	24	13-29/47	osada wczesnośredniowieczna
49	Trzebielino	Zielin	25	13-29/48	ślad osadniczy? Neolit?, osada wczesnośredniowieczna
50	Trzebielino	Zielin	26	13-29/49	ślad osadniczy?
51	Trzebielino	Zielin	27	13-29/50	osada kultury łużycko - pomorskiej, grodzisko?
52	Trzebielino	Zielin	28	13-29/51	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
53	Trzebielino	Zielin	29	13-29/52	osada kultury łużycko - pomorskiej
54	Trzebielino	Zielin	30	13-29/53	osada okresu wpływów rzymskich
55	Trzebielino	Zielin	31	13-29/54	osada wczesnośredniowieczna
56	Trzebielino	Zielin	32	13-29/55	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
57	Trzebielino	Zielin	33	13-29/56	ślad osadniczy neolit?
58	Trzebielino	Zielin	34	13-29/57	ślad osadniczy neolit?

59	Trzebielino	Zielin	35	13-29/58	osada późnośredniowieczna
60	Trzebielino	Zielin	36	13-29/59	osada kultury łużycko - pomorskiej, neolit?
61	Trzebielino	Zielin	37	13-29/60	osada wczesnośredniowieczna
62	Trzebielino	Zielin	38	13-29/61	osada okresu wpływów rzymskich
63	Trzebielino	Zielin	39	13-29/62	osada okresu wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczna
64	Trzebielino	Zielin	40	13-29/63	osada kultury łużycko - pomorskiej
65	Trzebielino	Zielin	41	13-29/64	osada kultury łużycko - pomorskiej, neolit?
66	Trzebielino	Zielin	42	13-29/65	osada starożytna, wczesnośredniowieczna
67	Trzebielino	Zielin	43	13-29/66	osada wczesnośredniowieczna
68	Trzebielino	Zielin	44	13-29/67	osada wczesnośredniowieczna
69	Trzebielino	Miszewo	1	13-29/68	osada okresu wpływów rzymskich
70	Trzebielino	Miszewo	2	13-29/69	osada okresu wpływów rzymskich
71	Trzebielino	Miszewo	3	13-29/70	śląd osadniczy?
72	Trzebielino	Miszewo	4	13-29/71	osada wczesnośredniowieczna
73	Trzebielino	Miszewo	5	13-29/72	osada okresu wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczna
74	Trzebielino	Miszewo	6	13-29/73	osada wczesnośredniowieczna
75	Trzebielino	Miszewo	7	13-29/74	śląd osadniczy?
76	Trzebielino	Miszewo	8	13-29/75	śląd osadniczy?
77	Trzebielino	Miszewo	9	13-29/76	śląd osadniczy?
78	Trzebielino	Miszewo	10	13-29/77	osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna, nowożytność
79	Trzebielino	Miszewo	11	13-29/78	grodzisko?
80	Trzebielino	Miszewo	12	13-29/79	śląd osadniczy neolit?
81	Trzebielino	Miszewo	13	13-29/80	osada okresu wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczna
82	Trzebielino	Gumieniec	1	13-29/81	cmenntarzysko kultury pomorskiej
83	Trzebielino	Gumieniec	2	13-29/82	cmenntarzysko kultury pomorskiej, osada kultury łużycko - pomorskiej
84	Trzebielino	Gumieniec	3	13-29/83	śląd osadniczy?
85	Trzebielino	Gumieniec	4	13-29/84	osada wczesnośredniowieczna
86	Trzebielino	Gumieniec	5	13-29/85	osada starożytna
87	Trzebielino	Gumieniec	6	13-29/86	osada kultury łużycko - pomorskiej
88	Trzebielino	Gumieniec	7	13-29/87	osada wczesnośredniowieczna IX/X w., XI/XII w.
89	Trzebielino	Gumieniec	8	13-29/88	osada starożytna
90	Trzebielino	Gumieniec	9	13-29/89	śląd osadniczy?
91	Trzebielino	Gumieniec	10	13-29/90	osada wczesnośredniowieczna
92	Trzebielino	Gumieniec	11	13-29/91	osada okresu wpływów rzymskich
93	Trzebielino	Gumieniec	12	13-29/92	osada kultury łużycko - pomorskiej
94	Trzebielino	Gumieniec	13	13-29/93	osada kultury łużycko - pomorskiej
95	Trzebielino	Gumieniec	14	13-29/94	osada wczesnośredniowieczna
96	Trzebielino	Gumieniec	15	13-29/95	osada wczesnośredniowieczna

97	Trzebielino	Gumieniec	16	13-29/96	ślad osadniczy?
98	Trzebielino	Gumieniec	17	13-29/97	osada okresu wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczna
99	Trzebielino	Gumieniec	18	13-29/98	osada okresu wpływów rzymskich, późnośredniowieczna
100	Trzebielino	Gumieniec	19	13-29/99	osada kultury łużycko - pomorskiej
101	Trzebielino	Gumieniec	20	13-29/100	osada kultury łużycko - pomorskiej, osada okresu wpływów rzymskich
102	Trzebielino	Gumieniec	21	13-29/101	osada wczesnośredniowieczna
103	Trzebielino	Gumieniec	22	13-29/102	osada wczesnośredniowieczna
104	Trzebielino	Gumieniec	23	13-29/103	osada wczesnośredniowieczna
105	Trzebielino	Gumieniec	24	13-29/104	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
106	Trzebielino	Gumieniec	25	13-29/105	ślad osadniczy?
107	Trzebielino	Gumieniec	26	13-29/106	ślad osadniczy neolit?
108	Trzebielino	Gumieniec	27	13-29/107	ślad osadniczy neolit?, osada wczesnośredniowieczna
109	Trzebielino	Gumieniec	28	13-29/108	osada wczesnośredniowieczna
110	Trzebielino	Gumieniec	29	13-29/109	osada okresu wpływów rzymskich
111	Trzebielino	Gumieniec	30	13-29/110	osada wczesnośredniowieczna
112	Trzebielino	Gumieniec	31	13-29/111	ślad osadniczy neolit?
113	Trzebielino	Gumieniec	32	13-29/112	osada wczesnośredniowieczna
114	Trzebielino	Gumieniec	33	13-29/113	osada kultury łużycko - pomorskiej
115	Trzebielino	Gumieniec	34	13-29/114	osada wczesnośredniowieczna
116	Trzebielino	Starkowo	4	13-30/41	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna,
117	Trzebielino	Starkowo	2	13-30/42	amentaryzacja kultury pomorskiej
118	Trzebielino	Starkowo	5	13-30/43	osada nowożytna
119	Trzebielino	Trzebielino	18	14-29/25	osada późnośredniowieczna/nowożytność
120	Trzebielino	Trzebielino	17	14-29/24	osada wczesnośredniowieczna
121	Trzebielino	Trzebielino	16	14-29/23	osada epoki kamienia
122	Trzebielino	Trzebielino	15	14-29/22	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
123	Trzebielino	Trzebielino	14	14-29/21	osada kultury łużycko - pomorskiej
124	Trzebielino	Trzebielino	13	14-29/20	osada kultury łużycko - pomorskiej
125	Trzebielino	Trzebielino	12	14-29/19	osada kultury łużycko - pomorskiej
126	Trzebielino	Trzebielino	11	14-29/18	osada kultury łużycko - pomorskiej, nowożytność
127	Trzebielino	Trzebielino	10	14-29/17	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
128	Trzebielino	Trzebielino	9	14-29/16	osada kultury pucharów lejkowatych, osada kultury wielbarskiej
129	Trzebielino	Trzebielino	8	14-29/15	pradzieje
130	Trzebielino	Trzebielino	7	14-29/14	osada kultury łużycko - pomorskiej
131	Trzebielino	Trzebielino	6	14-29/13	osada kultury łużycko - pomorskiej
132	Trzebielino	Trzebielino	5	14-29/12	osada wczesnośredniowieczna
133	Trzebielino	Zielin	11	14-29/11	osada kultury wielbarskiej, późnośredniowiecznej

134	Trzebielino	Zielin	10	14-29/10	osada późnośredniowieczna-nowożytność
135	Trzebielino	Zielin	9	14-29/9	osada nowożytna
136	Trzebielino	Zielin	8	14-29/8	osada późnośredniowieczna-nowożytność
137	Trzebielino	Zielin	7	14-29/7	osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna-nowożytność
138	Trzebielino	Zielin	6	14-29/6	osada nowożytna
139	Trzebielino	Zielin	5	14-29/5	osada nowożytna
140	Trzebielino	Zielin	4	14-29/4	osada nowożytna
141	Trzebielino	Zielin	3	14-29/3	osada kultury łużycko - pomorskiej, nowożytność
142	Trzebielino	Zielin	2	14-29/2	osada kultury łużyckiej
143	Trzebielino	Zielin	1	14-29/1	cmentarzysko kultury pomorskiej
144	Trzebielino	Starkowo	6	14-30/1	osada nowożytna
145	Trzebielino	Starkowo	7	14-30/2	osada nowożytna
146	Trzebielino	Starkowo	8	14-30/3	osada nowożytna
147	Trzebielino	Starkowo	9	14-30/4	ślad osadniczy schył. Neolit., osada kultury łużycko - pomorska
148	Trzebielino	Starkowo	10	14-30/5	ślad osadniczy schył. Neolit., osada kultury łużycko - pomorska, oksywsko - wielbarska
149	Trzebielino	Cetyń	19	14-30/14	ślad osadniczy schył. Neolit., osada kultury łużyckiej
150	Trzebielino	Cetyń	18	14-30/15	cmentarzysko kultury oksywsko - wielbarskiej, osada wczesnośredniowieczna
151	Trzebielino	Cetyń	17	14-30/16	osada wczesnośredniowieczna
152	Trzebielino	Cetyń	16	14-30/17	ślad osadniczy schył. Neolit.
153	Trzebielino	Cetyń	6	14-30/18	osada kultury oksywsko - wielbarska
154	Trzebielino	Cetyń	3	14-30/19	kurhany kultury łużyckiej
155	Trzebielino	Cetyń	7	14-30/20	osada kultury oksywsko - wielbarskiej
156	Trzebielino	Cetyń	20	14-30/21	osada kultury łużyckiej
157	Trzebielino	Cetyń	21	14-30/22	ślad osadniczy schył. Neolit., osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna
158	Trzebielino	Cetyń	8	14-30/23	cmentarzysko kultury łużyckiej lub oksywsko - wielbarskiej, osada wczesnośredniowieczna
159	Trzebielino	Cetyń	22	14-30/24	osada kultury oksywsko - wielbarskiej
160	Trzebielino	Cetyń	9	14-30/25	osada wczesnośredniowieczna
161	Trzebielino	Cetyń	23	14-30/26	osada kultury oksywsko - wielbarskiej
162	Trzebielino	Cetyń	24	14-30/27	osada wczesnośredniowieczna
163	Trzebielino	Cetyń	10	14-30/28	ślad osadniczy neolit, osada kultury oksywskiej
164	Trzebielino	Cetyń	14	14-30/29	osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowieczna
165	Trzebielino	Cetyń	13	14-30/30	ślad osadniczy?
166	Trzebielino	Cetyń	12	14-30/31	osada wczesnośredniowieczna
167	Trzebielino	Cetyń	11	14-30/32	ślad osadniczy neolit?
168	Trzebielino	Cetyń	25	14-30/33	cmentarzysko kultury łużyckiej
169	Trzebielino	Cetyń	15	14-30/34	osada kultury łużyckiej
170	Trzebielino	Cetyń	27	14-30/35	osada wczesnośredniowieczna
171	Trzebielino	Cetyń	29	14-30/36	osada kultury łużyckiej

172	Trzebielino	Cetyń	28	14-30/37	osada kultury łużyckiej, wczesnośredniowiecznej
173	Trzebielino	Cetyń	26	14-30/38	ślad osadniczy schył. Neolit.
174	Trzebielino	Cetyń	10	14-30/39	osada kultury oksywsko - wielbarska, osada wczesnośredniowieczna?
175	Trzebielino	Poborowo	9	14-30/40	osada kultury łużyckiej, oksywsko - wielbarskiej
176	Trzebielino	Poborowo	8	14-30/41	osada kultury oksywsko - wielbarskiej, osada wczesnośredniowieczna
177	Trzebielino	Poborowo	7	14-30/42	ślad osadniczy schył. Neolit., osada kultury łużyckiej,
178	Trzebielino	Poborowo	11	14-30/43	osada kultury łużyckiej, oksywsko - wielbarskiej
179	Trzebielino	Poborowo	12	14-30/44	osada kultury łużyckiej, oksywsko - wielbarskiej, wczesnośredniowieczna
180	Trzebielino	Poborowo	13	14-30/45	ślad osadniczy schył. Neolit., osada kultury łużyckiej, oksywsko-wielbarskiej
181	Trzebielino	Poborowo	6	14-30/46	osada kultury łużyckiej, oksywsko-wielbarskiej
182	Trzebielino	Broczyna	1	15-28/15	ślad osadniczy gr. Dębczyńska, nowożytność
183	Trzebielino	Bożanka	1	15-28/17	osada późnośredniowieczna
184	Trzebielino	Trzebielino	1	15-29/1	cmnetarzysko kultury pomorskiej
185	Trzebielino	Trzebielino	2	15-29/2	ślad osadniczy?
186	Trzebielino	Trzebielino	3	15-29/3	cmnetarzysko kultury łużyckiej
187	Trzebielino	Trzebielino	?	15-29/4	cmnetarzysko kultury łużyckiej
188	Trzebielino	Trzebielino	23	15-29/5	osada kultury wielbarskiej, nowożytność
189	Trzebielino	Trzebielino	24	15-29/6	osada kultury łużycko - pomorskiej
190	Trzebielino	Trzebielino	25	15-29/7	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowiecznej
191	Trzebielino	Trzebielino	26	15-29/8	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowiecznej, późnośredniowiecznej/nowożytność
192	Trzebielino	Trzebielino	27	15-29/9	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowiecznej, późnośredniowiecznej/nowożytność
193	Trzebielino	Trzebielino	28	15-29/10	osada wczesnośredniowieczna, nowożytność
194	Trzebielino	Trzebielino	29	15-29/11	osada kultury łużycko - pomorskiej, późnośredniowieczna, nowożytność
195	Trzebielino	Trzebielino	30	15-29/12	osada wczesnośredniowieczna, nowożytność
196	Trzebielino	Trzebielino	31	15-29/13	późnośredniowieczna, nowożytność
197	Trzebielino	Trzebielino	33	15-29/14	osada kultury łużycko - pomorskiej
198	Trzebielino	Trzebielino	29	15-29/15	osada wczesnośredniowieczna
199	Trzebielino	Trzebielino	34	15-29/16	osada kultury łużycko - pomorskiej
200	Trzebielino	Trzebielino	35	15-29/17	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarskiej
201	Trzebielino	Trzebielino	36	15-29/18	osada wczesnośredniowieczna
202	Trzebielino	Trzebielino	37	15-29/19	osada kultury łużycko - pomorskiej, nowożytność,
203	Trzebielino	Trzebielino	38	15-29/20	osada kultury łużycko - pomorskiej
204	Trzebielino	Trzebielino	39	15-29/21	osada kultury łużycko - pomorskiej, osada wczesnej epoki brązu
205	Trzebielino	Trzebielino	40	15-29/22	osada wczesnośredniowieczna

206	Trzebielino	Trzebielino	41	15-29/23	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowiecznej, późnośredniowieczna, nowożytność, wielbarska
207	Trzebielino	Trzebielino	42	15-29/24	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
208	Trzebielino	Trzebielino	43	15-29/25	cmentarzysko?
209	Trzebielino	Trzebielino	44	15-29/26	cmnetarzysko?
210	Trzebielino	Trzebielino	45	15-29/27	cmnetarzysko?
211	Trzebielino	Bożanka	4	15-29/28	śląd osadniczy mezolit?
212	Trzebielino	Trzebielino	19	15-30/1	cmentarzysko?
213	Trzebielino	Trzebielino	20	15-30/2	osada okresu wpływów rzymskich, pradzieje, osada późnośredniowieczna
214	Trzebielino	Trzebielino	21	15-30/3	osada kultury łużycko - pomorskiej
215	Trzebielino	Trzebielino	22	15-30/4	osada okresu wpływów rzymskich
216	Trzebielino	Poborowo	5	15-30/5	cmentarzysko kultury łużycko - pomorskiej, osada późnośredniowieczna
217	Trzebielino	Poborowo	14	15-30/7	osada kultury łużycko - pomorskiej, wczesnośredniowieczna
218	Trzebielino	Poborowo	15	15-30/8	śląd osadniczy neolit?, osada wczesnośredniowieczna/późnośredniowieczna
219	Trzebielino	Poborowo	16	15-30/9	osada późnośredniowieczna/nowożytność
220	Trzebielino	Poborowo	17	15-30/10	osada późnośredniowieczna/nowożytność
221	Trzebielino	Poborowo	18	15-30/11	osada pradziejowa
222	Trzebielino	Poborowo	19	15-30/12	osada kultury łużycko - pomorskiej
223	Trzebielino	Poborowo	20	15-30/13	osada kultury łużycko - pomorskiej
224	Trzebielino	Poborowo	22	15-30/6	cmnetarzysko
225	Trzebielino	Poborowo	21	15-30/14	osada kultury łużycko - pomorskiej
226	Trzebielino	Poborowo	23	15-30/15	osada wczesnej epoki brązu
227	Trzebielino	Poborowo	24	15-30/16	cmentarzysko?
228	Trzebielino	Poborowo	25	15-30/17	cmentarzysko wczesnej epoki brązu
229	Trzebielino	Poborowo	26	15-30/18	cmentarzysko?
230	Trzebielino	Bożanka	3	16-29	osada wczesnośredniowieczna, późnośredniowieczna
231	Trzebielino	Bożanka	2	16-29/2	osada późnośredniowieczna
232	Trzebielino	Bożanka	12	16-28/197	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarskiej
233	Trzebielino	Bożanka	11	16-28/196	osada kultury łużycko - pomorskiej
234	Trzebielino	Bożanka	10	16-28/195	osada kultury wielbarskiej
235	Trzebielino	Bożanka	9	16-28/194	osada kultury oksywsko - wielbarskiej
236	Trzebielino	Bożanka	8	16-28/193	pradzieje
237	Trzebielino	Bożanka	7	16-28/192	osada kultury łużycko - pomorskiej
238	Trzebielino	Bożanka	6	16-28/191	osada kultury łużycko - pomorskiej, oksywsko - wielbarskiej
239	Trzebielino	Bożanka	5	16-28/190	osada kultury łużycko - pomorskiej, późnośredniowieczna/nowożytność
240	Trzebielino	Bożanka	4	16-28/189	pradzieje
241	Trzebielino	Broczyna	47	16-28/67	osada kultury łużycko - pomorskiej

242	Trzebielino	Broczyna	46	16-28/66	osada epoki kamienia
243	Trzebielino	Broczyna	45	16-28/65	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarskiej
244	Trzebielino	Broczyna	44	16-28/64	osada kultury wielbarskiej, łużycko - pomorskiej, nowożytność
245	Trzebielino	Broczyna	43	16-28/63	osada kultury wielbarskiej, nowożytność
246	Trzebielino	Broczyna	42	16-28/62	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarska
247	Trzebielino	Broczyna	41	16-28/61	osada wczesnośredniowieczna, nowożytność
248	Trzebielino	Broczyna	40	16-28/60	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarska
249	Trzebielino	Broczyna	39	16-28/59	osada kultury łużycko - pomorskiej, późnośredniowieczna/nowożytność
250	Trzebielino	Broczyna	38	16-28/58	osada późnośredniowieczna/nowożytność
251	Trzebielino	Broczyna	37	16-28/57	nowożytność
252	Trzebielino	Broczyna	36	16-28/56	nowożytność
253	Trzebielino	Broczyna	35	16-28/55	nowożytność
254	Trzebielino	Broczyna	34	16-28/54	pradzieje, nowożytność
255	Trzebielino	Broczyna	33	16-28/53	nowożytność
256	Trzebielino	Broczyna	32	16-28/52	osada kultury łużycko - pomorskiej,
257	Trzebielino	Broczyna	31	16-28/51	osada kultury łużycko - pomorskiej,
258	Trzebielino	Broczyna	30	16-28/50	osada kultury łużycko - pomorskiej, późnośredniowieczna/nowożytność
259	Trzebielino	Broczyna	29	16-28/49	nowożytność
260	Trzebielino	Broczyna	28	16-28/48	osada kultury łużycko - pomorskiej,
261	Trzebielino	Broczyna	27	16-28/47	osada kultury łużycko - pomorskiej, pradzieje, nowożytność
262	Trzebielino	Broczyna	26	16-28/46	nowożytność
263	Trzebielino	Broczyna	25	16-28/45	osada kultury łużycko - pomorskiej,
264	Trzebielino	Broczyna	24	16-28/44	osada kultury łużycko - pomorskiej,
265	Trzebielino	Broczyna	23	16-28/43	osada kultury wielbarskiej, wczesnośredniowiecznej, nowożytność
266	Trzebielino	Broczyna	22	16-28/42	osada kultury oksywsko - wielbarskiej, wczesnośredniowiecznej, nowożytność
267	Trzebielino	Broczyna	21	16-28/41	osada kultury łużycko - pomorskiej,
268	Trzebielino	Broczyna	20	16-28/40	pradzieje
269	Trzebielino	Broczyna	19	16-28/39	osada kultury pomorskiej
270	Trzebielino	Broczyna	18	16-28/38	osada kultury wielbarskiej, pradzieje, nowożytność
271	Trzebielino	Broczyna	17	16-28/37	osada kultury łużycko - pomorskiej,
272	Trzebielino	Broczyna	16	16-28/36	osada schyłk. Neolit., pradzieje
273	Trzebielino	Broczyna	15	16-28/35	osada wczesnośredniowieczna, nowożytność
274	Trzebielino	Broczyna	14	16-28/34	osada kultury wielbarskiej, pradzieje, nowożytność
275	Trzebielino	Broczyna	13	16-28/33	osada kultury łużycko - pomorskiej, wielbarskiej, wczesnośredniowieczna
276	Trzebielino	Broczyna	12	16-28/32	osada kultury oksywsko - wielbarskiej, nowożytność
277	Trzebielino	Broczyna	11	16-28/31	osada kultury wielbarskiej
278	Trzebielino	Broczyna	10	16-28/30	pradzieje, nowożytność

279	Trzebielino	Broczyna	9	16-28/29	osada kultury łużycko - pomorskiej, oksywsko - wielbarskiej, wczesnośredniowieczna, nowożytność
280	Trzebielino	Broczyna	8	16-28/28	cmnetarzysko kultury łużyckiej
281	Trzebielino	Broczyna	7	16-28/27	osada kultury łużycko - pomorskiej, oksywsko - wielbarskiej, późnośredniowieczna
282	Trzebielino	Broczyna	6	16-28/26	osada schyłk. Neolit., łużycko - pomorska, oksywsko - wielbarska
283	Trzebielino	Broczyna	5	16-28/25	osada kultury łużycko - pomorskiej, późnośredniowieczna
284	Trzebielino	Broczyna	4	16-28/24	osada kultury łużycko - pomorskiej, oksywsko - wielbarska
285	Trzebielino	Broczyna	3	16-28/23	osada kultury łużycko - pomorskiej,
286	Trzebielino	Broczyna	2	16-28/22	osada kultury łużycko - pomorskiej, oksywsko - wielbarska, późnośredniowiecznej

Szczegółowa lokalizacja stanowisk archeologicznych wraz z opisem znajduje się w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Gdańsku, Delegatura w Słupsku, ul. Jaracza 6, 76-200 Słupsk.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Gmina Trzebielino nie posiada wyodrębnionej jednostki powołanej do gromadzenia i badania oraz opieki nad obiektami posiadającymi wartość historyczną bądź artystyczną o znaczeniu regionalnym lub lokalnym.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Prawne formy ochrony zabytków zastosowane w gminie to

- wpis do rejestru zabytków- wykaz zabytków ujętych w rejestrze zamieszczono w rozdziale 5.2.3., obecnie figuruje w nim sześć obiektów, jednak w terenie nie istnieje obiekt opisany jako Dwór obecnie dom, w miejscowości Trzebielino;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W aktualnie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochroną ustaleniami planu objęto następujące obiekty na terenie Gminy:

a) w planie miejscowym uchwalonym uchwałą Rady Gminy Trzebielino Nr 125/XXV/2005 z dnia 2005-01-26 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Trzebielino Północ:

- 1) Stanowisko archeologiczne o numerze ewidencyjnym AZP 14-29/20 w miejscowości Trzebielino
- 2) Stanowisko archeologiczne o numerze ewidencyjnym AZP 14-29/16
- 3) Stanowisko archeologiczne o numerze ewidencyjnym AZP 14-29/19
- 4) Młyn wodny z pocz.XX w.
- 5) Zespół budynków folwarcznych z II poł XIX w

b) w planie miejscowym uchwalonym uchwałą Rady Gminy Trzebielino Nr 76/XIII/2012 z dnia 2012-02-15 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych: Cetyń, Poborowo, Starkowo:

- 1) Elementy kulturowego krajobrazu rolniczego: podmokłe nieużytki, oczka wodne, otoczone zadrzewieniami i zakrzewieniami, porośnięte roślinnością doliny cieków wodnych, istniejące ciągi zadrzewień wzdłuż miedz, traktów, ścieżek i dróg publicznych;

c) w planie miejscowym uchwalonym uchwałą Rady Gminy Trzebielino Nr 105/XIII/2019 z dnia 2019-12-18 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obręb geodezyjny Objezierze i część obrębu geodezyjnego Suchorze, gmina Trzebielino:

- 1) Kościół filialny w Objezierzu datowany na 1864 r
- 2) Budynki w zespole folwarcznym w Objezierzu datowane na II poł. XIXw, pocz XXw., tj spichlerz,- magazyn, stajnia, budynek mieszkalny nr 22
- 3) Park w Moczydle datowany na ok. XIXw
- 4) Cmentarz ewangelicki w Objezierzu datowany na II poł XIXw.
- 5) Stanowiska archeologiczne AZP: 13-29/34, 13-29/19, 13-29/49, 12-29/95
- 6) Stanowiska archeologiczne AZP: 13-29/25, 13-29/28, 13-29/39. 13-29/48, 12-29/86, 12-29/92
- 7) Stanowiska archeologiczne AZP: 13-29/21, 13-29/22, 13-29/23, 13-29/24, 13-29/29, 13-29/30, 13-29/31, 13-29/32, 13-29/33, 13-29/20, 13-29/26, 13-29/38, 13-29/35, 13-29/36, 13-29/43, 13-29/44, 13-29/45, 13-29/46, 13-29/47, 13-29/27, 12-29/77, 12-29/78, 12-29/79, 12-29/80, 12-29/81, 12-29/82, 12-29/83, 12-29/85, 12-29/87, 12-29/90, 12-29/91, 12-29/93, 12-29/94,
- 8) Stanowiska archeologiczne AZP: 13-29/53, 13-29/40, 13-29/42, 13-29/37, 13-29/41, 12-29/84, 12-29/88, 12-29/89.

d) W planie miejscowym uchwalonym uchwałą Rady Gminy Trzebielino Nr 146/XIX/2020 z dnia 2020-08-26 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment obrębu geodezyjnego Gumieniec, gmina Trzebielino:

- 1) Kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela datowany na 1929r.,
- 2) budynek stacji kolejowej datowany na 1910 r.,
- 3) budynki w zespole folwarcznym datowane na drugą połowę XIX w, początek XX w, tj.: oficyna pałacowa, rządówka, chlewnia ze stodołą, budynek inwentarski z magazynem, ogrodzenie,
- 4) cmentarz ewangelicki datowany na koniec XIX w.;
- 5) stanowiska archeologiczne o nr AZP: 13-29/81, 13-29/82, 13-29/87, 13-29/100
- 6) Stanowiska archeologiczne o nr AZP: 13-29/85, 13-29/86, 13-29/88, 13-29/89, 13-29/91, 13-29/96, 13-29/97, 13-29/98, 13-29/102, 13-29/107, 13-29/108, 13-29/109, 13-29/110, 13-29/114
- 7) Stanowiska archeologiczne o nr AZP: 13-29/83, 13-29/84, 13-29/90, 13-29/92, 13-29/93, 13-29/94, 13-29/95, 13-29/99, 13-29/101, 13-29/103, 13-29/104, 13-29/105, 13-29/106, 13-29/111, 13-29/112, 13-29/113
- 8) Lokalne obiekty kultu religijnego

e) W planie miejscowym uchwalonym uchwałą Rady Gminy Trzebielino Nr 147/XIX/2020 z dnia 2020-08-26 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment obrębu geodezyjnego Zielin, gmina Trzebielino:

- 1) Historyczny park figurujący w WEZ.

Przyjmuje się konieczność objęcia ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów przyjętych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej (m.in. zarządami gmin), precyzuje art. 4 Ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminy między innymi mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz

ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w artykule 22. Punkt 4 tego artykułu mówi: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy”. Natomiast punkt 5 określa zakres gminnej ewidencji:

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Na dzień sporządzania dokumentu Gmina jest w trakcie tworzenia Gminnej Ewidencji Zabytków, która po zatwierdzeniu przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostanie przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Trzebielino. W wykazie zostaną ujęte obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków oraz w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Aktualnie obowiązujące wykazy zabytków w rozdziale 5.2.3 i 5.2.5 stanowią podstawę do przeprowadzenia wizji w terenie obejmującej weryfikację stanu zachowania oraz adresu wymienionych obiektów. Część z nich nie istnieje, część jest w bardzo złym stanie technicznym, a część została w znacznym stopniu przebudowana. Po aktualizacji i wyłączeniu z powyższych wykazów obiektów nieistniejących, oraz tych które bezpowrotnie straciły wartość historyczną, w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, przyjęta gminna ewidencja zabytków będzie narzędziem służącym ochronie zabytków w Gminie w szczególności uwzględnianym w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Lista zabytków nieruchomych wytypowanych przez Wójta Gminy Trzebielino do wpisania do Gminnej Ewidencji Zabytków:

I.p.	POWIAT	GINA	MIJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	NR REJESTRU ZABYTKÓW
A-1	bytowski	Trzebielino	Broczyna		11	zespół dworsko-parkowy (dwór i park)	A - 1136
A-2	bytowski	Trzebielino	Cetyń		6	kościół filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela wraz z otoczeniem (cmentarz przykościelny i drzewostan)	A - 391
A-3	bytowski	Trzebielino	Poborowo		16	zespół pałacowo-parkowy (pałac i park)	A - 348
A-4	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Wiejska	20	kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP wraz z otoczeniem	A - 169
A-5	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	71	pałac	A - 350
A-6	bytowski	Trzebielino	Trzebielino			dwór ob. budynek mieszkalny	A - 408
B-1	bytowski	Trzebielino	Bożanka		8	leśniczówka	
B-2	bytowski	Trzebielino	Bożanka		11	budynek mieszkalny	
B-3	bytowski	Trzebielino	Bożanka		14	podleśniczówka	
B-4	bytowski	Trzebielino	Broczyna		6	młyn wodny w zagrodzie, ob. dom mieszkalny z magazynem	
B-5	bytowski	Trzebielino	Cetyń		26	stodoła	
B-6	bytowski	Trzebielino	Cetyń		43	obora i stajnia w zespole folwarcznym	
B-7	bytowski	Trzebielino	Cetyń		44	cielętnik w zespole folwarcznym	
B-8	bytowski	Trzebielino	Cetyń		44	stodoła z magazynem w zespole folwarcznym	
B-9	bytowski	Trzebielino	Cetyń			gorzelnia w zespole folwarcznym	
B-10	bytowski	Trzebielino	Cetyń			cmentarz ewangelicki	
B-11	bytowski	Trzebielino	Cetyń		53	d. czworak obecnie budynek mieszkalny	
B-12	bytowski	Trzebielino	Cetyń			park historyczny	

B-13	bytowski	Trzebielino	Czarnkowo		1	leśniczówka	
B-14	bytowski	Trzebielino	Gumieniec		20	kościół fil. p.w. św. Jana	
B-15	bytowski	Trzebielino	Gumieniec		3	oficyna pałacowa	
B-16	bytowski	Trzebielino	Gumieniec		2	d. rządówka ob. budynek mieszkalny	
B-17	bytowski	Trzebielino	Gumieniec			chlewnia ze stodołą w zespole folwarcznym	
B-18	bytowski	Trzebielino	Gumieniec			budynek inwentarski z magazynem w zespole folwarcznym	
B-19	bytowski	Trzebielino	Gumieniec			ogrodzenie	
B-20	bytowski	Trzebielino	Gumieniec		30	budynek stacji kolejowej	
B-21	bytowski	Trzebielino	Gumieniec			cmentarz ewangelicki	
B-22	bytowski	Trzebielino	Miszewo		17	d. budynek stajni ob.mieszkalno-inwentarski	
B-23	bytowski	Trzebielino	Miszewo			budynek inwentarski w zespole folwarcznym	
B-24	bytowski	Trzebielino	Miszewo			budynek garażu (warsztat)	
B-25	bytowski	Trzebielino	Miszewo			dwie stodoły w zespole folwarcznym	
B-26	bytowski	Trzebielino	Miszewo			cmentarz ewangelicki	
B-27	bytowski	Trzebielino	Moczydło			park historyczny	
B-28	bytowski	Trzebielino	Objezierze			kościół fil. p.w. Narodzenia NMP	
B-29	bytowski	Trzebielino	Objezierze			spichlerz-magazyn i stajnia w zespole folwarcznym	
B-30	bytowski	Trzebielino	Objezierze		22	budynek mieszkalny	
B-31	bytowski	Trzebielino	Objezierze			cmentarz ewangelicki	
B-32	bytowski	Trzebielino	Owczary		2	spichlerz w zespole folwarcznym	
B-33	bytowski	Trzebielino	Poborowo		16	budynek wielofunkcyjny w zespole folwarcznym	
B-34	bytowski	Trzebielino	Poborowo		16	budynek magazynowo-inwentarski w zespole folwarcznym	
B-35	bytowski	Trzebielino	Poborowo		29	szkoła	
B-36	bytowski	Trzebielino	Poborowo			cmentarz ewangelicki	
B-37	bytowski	Trzebielino	Starkówko			obora w zespole folwarcznym ob. chlewnia	
B-38	bytowski	Trzebielino	Starkówko			park historyczny	
B-39	bytowski	Trzebielino	Suchorze	Dębowa	2	dwór ob. budynek mieszkalny	
B-40	bytowski	Trzebielino	Suchorze	Olchowa	1	dom mieszkalny	
B-41	bytowski	Trzebielino	Suchorze	Dębowa		spichlerz w zespole folwarcznym	
B-42	bytowski	Trzebielino	Suchorze			cmentarz ewangelicki	
B-43	bytowski	Trzebielino	Suchorze			park historyczny	
B-44	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	73	garaż w zespole folwarcznym	
B-45	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	40	obora	
B-46	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	40	spichlerz	
B-47	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	40	chlewnia	
B-48	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Wiejska	18	plebania	
B-49	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	44	młyn w zagrodzie młynarskiej	
B-50	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	61	budynek mieszkalny	
B-51	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	57	zajazd ob. budynek mieszkalny i sklep	
B-52	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Pomorska	24	budynek mieszkalny	
B-53	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Wiejska	14	budynek mieszkalny	
B-54	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Wspólna	1	budynek mieszkalno-gospodarczy	
B-55	bytowski	Trzebielino	Trzebielino	Wspólna	1	stodoła	
B-56	bytowski	Trzebielino	Trzebielino			park historyczny	

B-57	bytowski	Trzebielino	Uliszkowice			park historyczny	
B-58	bytowski	Trzebielino	Zielin	Kwiatowa	5	d. rządówka ob. budynek mieszkalny	
B-59	bytowski	Trzebielino	Zielin		1	zespół mleczarni	
B-60	bytowski	Trzebielino	Zielin	Kolejowa	4	budynek stacji kolejowej	
B-61	bytowski	Trzebielino	Zielin			wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa	
B-62	bytowski	Trzebielino	Zielin	Kolejowa	2	budynek mieszkalny	
B-63	bytowski	Trzebielino	Zielin			cmentarz ewangelicki	
B-64	bytowski	Trzebielino	Zielin			park historyczny	
B-65	bytowski	Trzebielino	Broczyna			cmentarz historyczny przykościelny	

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy

5.5.1. Kościoły

Cetyń

Kościół filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela z końca XVII w. wraz z otoczeniem w Cetyniu.

Cetyń, należący do dóbr von Puttkamerów, od XV w. był wsią parafialną. Wówczas (lub nawet wcześniej) zbudowano tam drewniany kościół, zastąpiony w roku 1686 świątynią istniejącą do dziś.

Jest to budowla o konstrukcji szachulcowej, niewidocznej ze względu na otynkowanie całych ścian. Kościół jest orientowany, jednonawowy, z niewielkim prezbiterium i wieżą wtopioną w prostokątny obrys, przykrytą hełmem kielichowym z gontem. Obok kościoła stoi drewniana dzwonnica z 1779 r. z dwoma dzwonami.

Kościół otoczony był cmentarzem, z którego do dziś dotrwały jedynie żeliwne krzyże pastora i jego żony uzupełnione pamiątkową tablicą.

Trzebielino

Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza w Trzebielinie. Jest to świątynia wzniesiona w latach 1688-1691 i ufundowana przez ówczesnych właścicieli ziemskich Trzebielina Joachima i Ewę Elżbietę Goltzów oraz ich syna Kacpra. Wieża została zbudowana w połowie XVIII wieku. Kościół został gruntownie odrestaurowany w 1888 roku. Kaplica od strony północnej została dostawiona w 1953 roku. W oknach prezbiterium są umieszczone witraże wykonane w 1888 roku. W 1996 roku zostały one poddane renowacji. Interesujące są także organy ozdobione herbem rodu Puttkamerów, wykonane w XIX wieku. W 1968 roku, przy kościele została utworzona parafia. Wcześniej, od 1952 roku działał tutaj wikariat samodzielny obsługiwany przez księży ze zgromadzenia werbistów.

Cetyń

Fot. 1 Kościół p.w. Najświętszego Zbawiciela w Cetyniu (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Trzebielino

Fot. 2 Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP w Trzebielinie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Objezierze

Fot. 3 Kościół filialny p.w. Narodzenia NMP z 1864 r. w Objezierzu (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Gumieniec

Fot. 4 Kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela z 1930 r. w Gumieńcu (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

5.5.2. Dwory i pałace

Broczyna

Dwór w Broczynie został wybudowany pod koniec XIX w. w stylu neoklasycystycznym. Jest to piętrowa, podpiwniczona budowla, wzniesiona na planie prostokąta. Główne wejście, nad którym znajduje się wgłębny taras, jest poprzedzone schodami z żeliwną balustradą. Całość znajduje się w otoczeniu parku.

Obecnie w rezydencji mieści się chrześcijański ośrodek dla uzależnionych. Dawniej w sąsiedztwie dworu znajdował się kościół wraz z cmentarzem przykościelnym. Frontalny wjazd do dworu obsadzony szpalerem świerków zastąpiono wjazdem bocznym z drogi gminnej. Teren zlikwidowanego cmentarza został wciągnięty w granice parku okalającego dwór.

Fot. 5 Zespół dworsko- parkowy z końca XIXw. w Broczynie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Poborowo

Pierwsze wzmianki o pałacu pojawiają się już w połowie XVI wieku, choć inne źródła podają, że obiekt powstał w XVII wieku, a nawet na początku XIX. Jest to trójkondygnacyjny obiekt na kamienno-ceglanej podmurówce z barkowym wyposażeniem. W dokumencie z 1523 roku jako właściciel Poborowa wymieniany jest Marcus von Puttkamer. Ostatnimi właścicielami majątku byli bracia Nikolaus-Jesko i Richard von Puttkamer. Po 1945 roku majątek przejął Skarb Państwa i oddał go w użytkowanie PGR. Od 1961 r. jest wpisany do rejestru zabytków. Wokół niego zlokalizowane są dawne zabudowania folwarczne - stodoła, spichlerz, stajnia, magazyny). Przypałacowy park (pierwotnie miał około 5,3 ha) rozwijany był do XIX wieku. Po upadku PGR obiekt stał pusty i ulegał zniszczeniu. Pożar strawił doszczętnie jedno skrzydło, pozostała część pałacu była w złym stanie technicznym. Nabyła go osoba prywatna. Pałac został odbudowany zgodnie ze wskazówkami konserwatora zabytków.

Fot. 6 Zespół pałacowo- parkowy w Poborowie (fot. Karina Wiśniewska)

Trzebielino

Pałac von Puttkamerów murowany z 1810 r. w Trzebielinie został zbudowany przez Fryderyka Puttkamera. Po wojnie siedmioletniej robił on karierę w pruskiej armii. W latach 1789 – 1805 był szefem pułku piechoty w Brandenburg nad Hawelą. W 1800 roku dostał awans na generała-porucznika. W 1805 roku został zwolniony ze służby wojskowej. Wówczas to mógł się zająć swoim majątkiem w Karzniczce, Bęcinie i Trzebielinie. W tej ostatniej miejscowości powstał w 1810 roku przepiękny dwór. Szczególnym ciosem dla Georga był rok 1806. 11 marca umarł w Damnicy jego brat Fryderyk (do końca życia był landratem). Jesienią tego roku wojska napoleońskie wkroczyły do Prus i w bitwach pod Jeną i Auerstadt rozbiły armię pruską. Dla weterana, pamiętającego wspaniałe czasy Fryderyka II, było to z pewnością olbrzymie upokorzenie. Już wkrótce musiał oglądać w swoim otoczeniu wojska francuskie, które przeszły tędy w 1807 roku., jednak w 1813 roku był świadkiem panicznego odwrotu wojsk francuskich z Rosji. Georg Henning von Puttkamer umarł 4 stycznia 1814 roku. Jego potomkowie mieszkali w Trzebielinie aż do 1945 roku.

Pałac w Trzebielinie rozbudowano na przełomie XIX i XX wieku, ale też dokonano w nim wielu przeróbek — dlatego uznawano go za pałac bez stylu. Kolejny remont przeprowadzony został w 1951 r.

Obiekt zbudowano na planie prostokąta. Jest murowany i otynkowany, z wydatnym ryzalitem od frontu. Skierowaną na wschód siedmioosiową elewację frontową zdobi niesymetryczny ośmioosiowy ryzalit, zwieńczony trójkątnym przyczółkiem, w którym umieszczono herb.

Po drugiej wojnie światowej pałac przejął w posiadanie PGR. Zorganizowano tu mieszkania dla jego pracowników. Obecnie są tu mieszkania prywatne.

Po drugiej stronie ulicy znajdują się dawne budynki folwarczne, wybudowane w 1878 r. Obecnie to własność prywatna.

Zródło: <https://qp24.pl/palac-puttkamerow-w-trzebielinie-zbudowano-w-1810-historia-i-wspolczesnosc-zdjecia/ar/c1-15538406> stan wrzesień 2022

Fot. 7

Pałac Puttkamerów w Trzebielinie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Suchorze

Wieś Suchorze była niegdyś w posiadaniu rodu von Massow i po raz pierwszy jest wzmiankowana w dokumencie pożyczki z 1478 roku.

Dwór pochodzi z przełomu XVIII i XIX w, Pałac był otoczony parkiem dworskim o powierzchni 1,5 ha.

Fot. 8 Dwór w Suchorzu (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

5.5.3. Zespoły i zabudowania folwarczne, spichlerze i młyny, budynki produkcyjne

Trzebielino

Fot. 9 Zabudowania folwarczne (chlewnia spichlerz obora) w Trzebielinie(fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Poborowo

Fot. 10 Zabudowania folwarczne w Poborowie (fot. Karina Wiśniewska)

Owczary

Fot. 11 Spichlerz w zespole folwarcznym z 2 poł XIXw. w Owczarach (fot. Karina Wiśniewska)

Trzebielino

Fot. 12 Młyn wodny z początku XX w.. w Trzebielinie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Broczyna

Fot.13 Młyn wodny w zagrodzie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Cetyń

Fot.15 Gorzelnia w zespole folwarcznym (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

5.5.4. Stacje i zabudowania kolejowe

Gumieniec

Fot. 16 Budynek stacji kolejowej z 1910 r. w Gumieńcu (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Zielin

Fot. 17 Budynek stacji kolejowej z 1910 r. w Zielinie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

Zielin

Fot. 18 Kolejowa wieża ciśnień przy stacji w Zielinie (fot. Dorota Misiaczyk-Struzik)

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROZEŃ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Atrakcyjne położenie i pokrycie lasami większości terenu Gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki, • Duża oferta spływów kajakowych na licznych rzekach, • Oferta łowiecka nadleśnictwa Trzebielino • Wykorzystanie kultury regionalnej i marki „Kaszuby” w promocji regionu • Droga krajowa nr 21 (DK21) łącząca Miastko z Ustką stanowiąca oś komunikacyjną Gminy • Dobre skomunikowanie z siedzibą powiatu – Bytovem • Położenie w niewielkiej odległości od większych ośrodków miejskich – Słupsk • Utrzymanie w dobrym stanie większości obiektów sakralnych • Atrakcyjne szlaki rowerowe • Czystość środowiska	• Zaniedbania w zakresie stanu technicznego większości obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków • Niedostępne dla turystów zabytki rejestrowe (kościół, dwory, folwarki,) • Brak obiektów muzealnych, ekspozycyjnych, upowszechniających dla turystów historię i najcenniejsze walory dziedzictwa kulturowego • Zły stan zachowania większości założeń dworsko-parkowych • Nieoznakowane i zdewastowane cmentarze ewangelickie • Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Bezrobocie i problemy finansowe społeczeństwa Gminy

• Wykorzystywanie funduszy unijnych przez władze Gminy • Lokalne tradycje i zwyczaje, kultywowane wśród mieszkańców • Przynależność do Związku Gmin Pomorskich, Stowarzyszenia Partnerstwo Dorzecze Słupi (LGD PDS), Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „Pojezierze Bytowskie” – wspólne działania i rozwiązywanie problemów samorządu terytorialnego • Dobre warunki do rozwoju agroturystyki	• Brak środków w budżecie Gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego • Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych i historycznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków • Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki miejscowości • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne • Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa (np. w zakresie dobrych praktyk) • Korzystanie ze wsparcia dla wsi ze struktur takich jak np. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich • Zachowanie tożsamości regionalnej mieszkańców od edukacji szkolnej poprzez festyny, lokalne święta, konkursy itd.	• Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do charakteru regionu • Pogarszający się stan techniczny zabytków spowodowany niewłaściwym użytkowaniem, celowym niszczeniem (w szczególności obiektów i zespołów zabudowy pofolwarczej oraz związanej z produkcją rolną i hodowlaną) • Zmiany w układach ruralistycznych związane z nową zabudową • Dokonywanie wtórnych podziałów i parcelacji obiektów i zespołów zabytkowych, • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych • Zła sytuacja finansowa wielu użytkowników obiektów zabytkowych • Brak komunikacji na linii właściciele – władze samorządowe • Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remontach obiektów zabytkowych • Nieskuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wskazuje cele, jakim ma służyć sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami. Są to w szczególności:

1) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łączenie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

3) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

4) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

5) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Trzebielino na lata 2023-2026 ma służyć ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do wielu dziedzin życia społecznego w celu jej rozwoju gospodarczego. Wyznaczone kierunki i zadania uwzględniają specyfikę dziejów Gminy, charakter jej dziedzictwa kulturowego oraz są zgodne z celami wyznaczonymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wynikiem realizacji celów określonych w programie opieki powinno zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego.

Celem strategicznym Programu Opieki jest:

*ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY
SŁUŻĄCE ROZWOJOWI GOSPODARSTWA I PROMOCJI TURYSTYKI W GMINIE
ORAZ
POGŁĘBIANIU TOŻSAMOŚCI JEJ MIESZKAŃCÓW*

Cel ten jest zgodny z aktualną polityką przestrzenną Gminy wyrażoną w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy, oraz w pewnym zakresie stanowi kontynuację celu założonego w poprzednim Programie Ochrony Zabytków 2009-2013. Stanowi uzupełnienie kierunków działań określonych w Strategii rozwoju Gminy na lata 2016-2025 pomagającym osiągnięciu przyjętej w niej „wizji” *Trzebielino - Gmina atrakcyjnie położona w stosunku do centrów gospodarczych i kulturalnych regionu, dobrze skomunikowana, a dzięki licznym atutom środowiska naturalnego oraz rozwiniętej infrastrukturze stwarzająca korzystne warunki zamieszkania, spędzania wolnego czasu oraz prowadzenia działalności gospodarczej.*

7.1. Priorytety programu opieki

Priorytet 1:

OCHRONA I REWALORYZACJA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

Priorytet 2:

ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM GMINY

Priorytet 3:

PROMOCJA I POPULARYZACJA WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

Priorytet 1 OCHRONA I REWALORYZACJA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY	
Kierunki działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	• Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na działania przy zabytkach. • Remonty/renowacje. W pierwszej kolejności przeprowadzenie prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. Zadanie będzie realizowane przez gminę w stosunku do obiektów będących we władaniu gminy, oraz przez współpracę gminy z właścicielami pozostałych zabytków na terenie gminy • Tworzenie warunków prawnych i finansowych dla obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, do zagospodarowania i zmiany sposobu użytkowania wraz z remontem konserwatorskim pustostanów, obiektów opuszczonych, obiektów zdewastowanych lub użytkowanych w sposób degradujący zabytek. Zadanie realizowane będzie m.in. przez odpowiednie zapisy w planach miejscowych i decyzjach wz, może być realizowane poprzez dotacje gminne. • zapewnienie lub wskazanie właściwego doradztwa budowlano- konserwatorskiego i popularyzowanie dobrych praktyk w tym zacieśnienie współpracy z właściwym dla Gminy konserwatorem zabytków i starostwem powiatowym (rewaloryzacje, remonty, rozwiązania projektowe w zabytkach i ich sąsiedztwie). Zadanie będzie realizowane przez gminę wobec zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków • rozważenie możliwości i określenie zasad wprowadzania ulg w opłatach – przygotowanie uchwały pod obrady Rady Gminy (dotacje, ulgi w podatku od nieruchomości) dla właścicieli obiektów

	zabytkowych w związku z realizowaniem przez nich działań remontowych i konserwatorskich • estetyzacja zabudowy i małej architektury w miejscowościach Gminy, w pierwszej kolejności obiektów wpisanych do rejestru i gminnej ewidencji zabytków. • utrzymanie i porządkowanie zieleni terenów cmentarzy oraz parków, uporządkowanie i uczynienie założeń cmentarnych i parkowych, które stanowią przestrzeń publiczną (w tym oznakowanie i możliwość utworzenia lapidarium na nieczynnych cmentarzach, w razie potrzeby ogrodzenie). Zadanie może być realizowane w ramach zarządzania zielenią publiczną w gminie. • oznakowanie zabytków nieruchomych na terenie gminy • pielęgnowanie i nasadzenia uzupełniające alei przydrożnych i parków. Zadanie może być realizowane w ramach zarządzania zielenią publiczną w gminie. • egzekwowanie na właścicielach zabytków wpisanych do rejestru zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie oraz korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, w skrajnych przypadkach zaniedbań gmina może wszcząć procedurę przejęcia zabytku.
Zintegrowana ochrona	• włączenie programu opieki nad zabytkami do innych działań strategicznych gminy • ustalenie zasad ochrony zabytków (we współpracy z właściwym terenowo dla Gminy konserwatorem zabytków) jako prawa miejscowego poprzez ujęcie w planach miejscowych.

Priorytet 2 ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM GMINY	
Kierunki działań	Zadania
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie	• współpraca z urzędami pracy w zakresie pozyskiwania osób do prowadzenia bieżących prac porządkowych i

miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	zabezpieczających przy obiektach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków • tworzenie miejsc pracy związanych z promocją dziedzictwa kulturowego gminy, • podjęcie współpracy z uczelniami: prace studialne, praktyki studenckie, staże
Udział społeczności lokalnej w ochronie dziedzictwa kulturowego	• przeprowadzanie konsultacji społecznych i ankiet przy wdrażaniu projektów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego w gminie • wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego • popularyzacja stron i forów internetowych związanych z kulturą, tradycją i historią regionu

Priorytet 3

PROMOCJA I POPULARYZACJA WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

Kierunki działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	• opracowanie i udostępnianie społeczności lokalnej elektronicznych baz danych i map zabytków, archiwum cyfrowego • prowadzenie i aktualizowanie gminnej ewidencji zabytków i inwentaryzacji fotograficznych, również w wersji elektronicznej na stronie urzędu • wskazanie właścicielom obiektów zabytkowych wartości i elementów które winny podlegać ochronie
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionie i dziedzictwie kulturowym	• opracowanie folderów, publikacji okolicznościowych poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy, organizacja i wspieranie realizacji wystaw i innych działań edukacyjnych działań edukacyjnych • konkursy tematyczne i gry terenowe na szczeblu szkolnym i miejskim, dotyczące wiedzy historycznej o regionie i osobach zasłużonych dla społeczności lokalnej. Zadanie będzie realizowane przez gminne instytucje oświatowe i kulturalne

	• wykłady i prelekcje, spotkania z twórcami ludowymi i artystami dla społeczności lokalnej. Zadanie realizowane przez gminne instytucje oświatowe i kulturalne • współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu popularyzacji dziedzictwa kulturowego regionu
Promocja regionalnego dziedzictwa	• opracowanie i wykonanie systemu informacji o zabytkach na terenie gminy – tablice, plansze, mapy • opracowanie i utrzymanie szlaków turystycznych pieszych i rowerowych oraz ścieżek dydaktycznych ukazujących walory dziedzictwa kulturowego • współpraca z Oddziałami PTTK w Słupsku i Bytowie w promocji imprez turystycznych i ogólnopolskich szlaków turystycznych PTTK, przebiegających przez gminę Trzebielino, • integracja kulturowa – spotkania grup mniejszości kulturowych, kół zainteresowań, spotkania z artystami i twórcami ludowymi związanymi z regionem, festyny. Zadanie będzie realizowane przez gminę oraz sołectwa • opracowanie zasad wsparcia przez Gminę w możliwości tworzenia wiosek tematycznych we wsiach posiadających zabytki, pielęgnujących lokalną tradycję i twórczość ludową, w celu wykorzystania ich potencjału do promocji Gminy • organizacja konkursów na szczepku gminnym na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego, najlepiej zadbane zabytki, • możliwy udział gminy w konkursie ministerialnym „Zabytek Zadbane”.

Zadania powyższego programu będą realizowane przez gminę oraz instytucje i organy podległe, we współpracy z organizacjami społecznymi i właścicielami prywatnymi.

7.3. Zadania programu opieki

Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Wyznacza się następujące zadania, które powinny być uwzględniane przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, wspierające właścicieli lub posiadaczy zabytków, wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi nakładów finansowych na opiekę nad zabytkami,
- realizacja przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe. Współpraca środowisk samorządowych, konserwatorskich i lokalnych przy realizacji Gminnego Programu przynieść powinna wszystkim stronom wymierne korzyści: zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, polepszenie stanu zachowania obiektów zabytkowych, zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych, rozwój społeczno-gospodarczy. Program wykorzystywany może być przez inne jednostki samorządu terytorialnego, środowiska badawcze i naukowe, właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, a także osoby zainteresowane kulturą i dziedzictwem kulturalnym.

Należy pamiętać o ustawowym obowiązku złożenia po 2 latach przez władze gminy sprawozdania z wykonania programu opieki.

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

8.1. Instrumenty prawne

Problematyka zachowania dziedzictwa kulturowego będzie uwzględniana przez władze gminy w trakcie realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W ramach posiadanych instrumentów prawnych gmina przyczyniać się będzie do:

- opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspierania prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem oraz w historycznych układach przestrzennych, a także zabytkowego wyposażenia i wystroju.

8.2. Instrumenty koordynacji

Realizacja Programu wymaga współpracy z instytucjami ochrony zabytków różnych szczebli, w tym z organizacjami pozarządowymi oraz parafiami z terenu gminy.

Podstawowymi instrumentami są:

- 1) strategia rozwoju gminy;
- 2) plany rozwoju lokalnego;
- 3) programy rozwoju infrastruktury gminy;
- 4) programy ochrony środowiska przyrodniczego;
- 5) programy prac konserwatorskich;
- 6) studia, analizy i koncepcje;
- 7) plany rewitalizacji;
- 8) umowy i porozumienia;
- 9) kontrakty;
- 10) prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;

- 11) współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- 12) współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 13) współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- 14) współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

8.3. Instrumenty finansowe

Wachlarz instrumentów finansowych obejmuje między innymi:

- 1) dotacje;
- 2) subwencje;
- 3) dofinansowania;
- 4) nagrody;
- 5) kredyty;
- 6) zbiórki społeczne;
- 7) programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej;
- 8) zwolnienie z podatku od nieruchomości;
- 9) alternatywne rozwiązania dofinansowań obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków z innych obszarów np. ochrony środowiska (zmniejszenie emisji spalin), itp.

Podstawowym narzędziem finansowym dla zachowania najcenniejszych zabytków gminy są dotacje udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, na podstawie Uchwały Rady Gminy w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Na dzień sporządzania dokumentu Gmina nie posiada uchwały regulującej dotacje na ten cel.

Wskazane jest dla realizacji zadań określonych w niniejszym programie uchwalenie przez Radę Gminy zasad przyznawania dotacji na cele związane z ochroną, i opieką nad zabytkami.

Kolejnym narzędziem są dotacje udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków na podstawie Uchwały nr XXV/191/2017 Rady Powiatu Bytowskiego w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Wskazane jest również wykorzystanie części dostępnych funduszy sołeckich, szczególnie na działania „miękkie”, promocyjno-edukacyjne dotyczące zabytków.

Planowane jest również wykorzystanie funduszy unijnych oraz dostępnych dofinansowań ministerialnych (np. programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, „Ochrona zabytków archeologicznych”) i samorządu województwa pomorskiego.

8.4. Instrumenty społeczne

W działaniach Gminy przewidywane jest prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego Gminy. Planowane jest również nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które statutowo zajmują się tematyką kulturalną, edukacyjną i historyczną.

8.5. Instrumenty kontrolne

Zadania sformułowane w niniejszym programie przewidują stosowanie dwóch form monitoringu jego realizacji: monitoringu zasobów (poprzez utworzenie i stałą aktualizację gminnej ewidencji zabytków) oraz monitoringu stanu środowiska kulturowego.

9. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Za monitorowanie realizacji Programu Opieki odpowiada Wójt Trzebielina, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu.

Przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki:

- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw i działań edukacyjnych na terenie gminy,
- liczba przygotowanych/wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników),
- liczba i długość (w km) utworzonych szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,
- liczba szkoleń/liczba osób biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną i popularyzacją dziedzictwa kulturowego.

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Program finansowany może być ze środków publicznych: budżetu samorządu, powiatu, województwa, państwa, środków UE oraz funduszy prywatnych: osób fizycznych, organizacji pozarządowych, organizacji kościelnych.

Są to:

- środki własne budżetu gminy, w tym fundusze sołeckie,
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy,
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- środki przeznaczone przez powiat na realizację celów opieki nad zabytkami,
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli dla realizacji zadań z zakresu kultury i sztuki,
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych,
- dochody własne instytucji kultury,
- środki w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- kredyty bankowe zaciągane przez Gminę na realizację określonych celów i inwestycji,
- zyski z działalności statutowej i gospodarczej,
- odsetki z kont i rachunków bankowych,
- dotacje i fundusze celowe rządowych i pozarządowych programów pomocowych,
- składki i zbiórki publiczne i finansowe ze środków ludności,
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej,
- inne środki przewidziane prawem.

Ze środków budżetowych zasadnicze znaczenie mają:

- środki Generalnego Konserwatora Zabytków,
- środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- fundusze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- fundusze Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – Fundusz na remont i konserwację obiektów sakralnych,

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (finansowanie zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz finansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego i programy sektorowe.

11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

W 2022r w budżecie gminy na zadania z zakresu ochrony zabytków przewidziano utworzenie Gminnej Ewidencji Zabytków, oraz na Program Opieki Nad Zabytkami.

Rada Gminy w drodze uchwały może określić corocznie wysokość wydatków na ochronę środowiska kulturowego, w tym na realizację Programu Opieki nad Zabytkami. Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych powinny być wprowadzone do rocznych i wieloletnich planów inwestycyjnych. Celowym byłoby określenie poziomu – wysokości planowanego przez gminę dofinansowania zadań zakresu opieki nad zabytkami (np. % w corocznym budżecie gminy), a także dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach.

Większość zabytków ujętych w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków stanowi własność osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, spółek i parafii. W celu zachęcenia właścicieli zabytków do współpracy przy poprawie stanu zabytków na terenie gminy, Rada Gminy może ustalić, opracować zasady udzielania dotacji celowej, konserwatorskiej, na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz do Gminnej Ewidencji Zabytków.

opracowanie: mgr inż. arch. Dorota Misiaczyk-Struzik
mgr inż. arch. Karina Wiśniewska

Wykaz źródeł i materiałów:

- Informacje uzyskane z Urzędu Gminy Trzebielino
- Inwentaryzacja fotograficzna i wizje lokalne własne wrzesień- październik 2022
- Ustawy i rozporządzenia wymienione w rozdziale 3
- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2021-2024
- Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Bytowskiego na lata 2017-2020
- Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Trzebielino 2009-2013
- Strategia Rozwoju Gminy Trzebielino na lata 2016-2025
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzebielino
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy
- <https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe>
- <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-2022>

- <https://www.ochronazabytkow.gda.pl>
- www.treblin.blog.pl
- <https://gp24.pl/palac-puttkamerow-w-trzebielinie-zbudowano-w-1810-historia-i-wspolczesnosc-zdjecia/ar/c1-15538406>
- www.polskaniezwykla.pl
- trzebielino.e-mapa.net